

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

From Understanding to Participation

A relational approach to communicative and embodied practices

Raudaskoski, Pirkko Liisa

Published in:
AFinLA:n syysseminarium 2012

Publication date:
2012

Document Version
Early version, also known as pre-print

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Raudaskoski, P. L. (2012). From Understanding to Participation: A relational approach to communicative and embodied practices. In *AFinLA:n syysseminarium 2012: Multimodal discourses of participation* (pp. 15-16). University of Oulu.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys

AFinLA:n syysseminarium 2012

Osallistumisen multimodaaliset diskurssit – Multimodal discourses of participation

Oulu 9.-10.11.2012

Esitelmien tiivistelmät

Abstracts

OULUN YLIOPISTO
UNIVERSITY of OULU

AFinLA:n syyssymposium

Osallistumisen multimodaaliset diskurssit

AFinLA Autumn Symposium

Multimodal discourses of participation

Oulu 9.-10.11.2012

Abstraktikirjan toimittaja: Mikko Kinnunen

ISBN 978-952-62-0004-0 (Printed)

ISBN 978-952-62-0005-7 (PDF)

Julkaisija: Humanistinen tiedekunta, Oulun yliopisto

© 2012 Oulun yliopisto ja kirjoittajat

Tervetuloa AFinLA:n syyssymposiumiin!

Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen AFinLA:n vuotuinen syyssymposium järjestetään 9.–10. marraskuuta 2012 Oulun yliopiston humanistisessa tiedekunnassa. Symposiumin teemana on *Osallistumisen multimodaaliset diskurssit*. Päivien ohjelmaan kuuluu kolme plenaariesitelmää, joissa kutsuttuina puhujina ovat Sigrid Norris, Pirkko Raudaskoski ja Leena Kuure. Lisäksi teemaa ja muitakin soveltavan kielitieteen osa-alueita käsitellään noin 50 sektioesitelmässä, posteriesityksessä sekä työpajaesitelmissä kahden päivän aikana.

Toivotamme teidät tervetulleeksi Ouluun tänä Oulun yliopiston humanistisen tiedekunnan 40. juhlavuotena!

Tiina Keisanen	Leena Kuure	Elise Kärkkäinen	Mirka Rauniomaa
Pauliina Siitonen	Maarit Siromaa	Marika Sutinen	

Symposiumin järjestämistä ovat tukeneet Tieteellisten seurain valtuuskunta, Oulun yliopiston humanistinen tiedekunta sekä Suomen Akatemian rahoittama hanke ”Toiminnan sosiaaliset skeemat” (projektinumero 128286).

Welcome to the AFinLA Autumn Symposium!

The annual Autumn Symposium of the Finnish Association of Applied Linguistics (AFinLA) is held at the University of Oulu on 9-10 November 2012. The theme of the symposium is *Multimodal discourses of participation*. Our invited plenary speakers Sigrid Norris, Pirkko Raudaskoski and Leena Kuure deal with the theme from their own perspectives. In addition, about 50 section papers, posters and workshop presentations have been accepted for the two-day symposium.

The organizers welcome you to Oulu in this the 40th anniversary year of the Faculty of Humanities in the University of Oulu!

Tiina Keisanen	Leena Kuure	Elise Kärkkäinen	Mirka Rauniomaa
Pauliina Siitonen	Maarit Siromaa	Marika Sutinen	

The symposium has been supported by the Federation of Finnish Learned Societies, the Faculty of Humanities at the University of Oulu and the Academy of Finland research project "Social Action Formats" (project number 128286).

Sisällysluettelo

PLENAARIESITELMÄT / PLENARY SESSIONS

Leena Kuure, University of Oulu

Futures of language teaching in a technology-rich world - A 'mediated discourse' perspective	12
--	----

Sigrid Norris, Auckland University of Technology

Mediated discourse theory and multimodal (inter)action analysis: Theory and methodology to investigate participation	14
--	----

Pirkko Raudaskoski, Aalborg Universitet

From understanding to participation: A relational approach to communicative and embodied practices.....	15
---	----

SEKTIOESITELMÄT / SECTION PAPERS

Riikka Alanen, Kati Kajander, Tarja Nyman, Jyväskylän yliopisto

"Luin oppikirjoja ja kirjaimellisesti pänttäsin asioita" – opettajaopiskelijoiden kertomuksia vieraiden kielten oppimisesta.....	18
--	----

Sabine Grasz, Oulun yliopisto

Multilingualism as a resource in L2 communication and learning	19
--	----

Pertti Hella, Jussi Niemi, Lidia Otsa, Jani-Matti Tirkkonen, Itä-Suomen yliopisto

Kielitieteelliset käsitteet ja metodit skitsofreniapotilaan hajanaisen puheen ymmärtämisen apuvälineinä.....	20
--	----

Pertti Hella, Jani-Matti Tirkkonen, Lidia Otsa, Jussi Niemi, Itä-Suomen yliopisto

Skitsofreniapotilaan katseen kohdistamisen yhteys keskustelun rakenteeseen kliinisessä vuorovaikutuksessa	21
---	----

Marita Härmälä, Opetushallitus; Outi Toropainen, Jyväskylän yliopisto

Suullinen koe multimodaalisena vuorovaikutustilanteena	22
--	----

Leena Immonen, Helsingin yliopisto

Kenelle uutistoimittaja puhuu - Audiovisuaaliset uutiset multisemioottisessa tarkastelussa.....	23
---	----

Juha Jalkanen, Peppi Taalas, Jyväskylän yliopisto	
Yliopisto-opiskelijoiden oppimisen maisemat ja monimediaisen kielenopetuksen kehittämisen haasteita.....	24
Paula Kalaja, Riikka Alanen, Hannele Dufva, Jyväskylän yliopisto	
Visuaaliset narratiivit ja valmistuvien aineenopettajien käsitykset vieraiden kielten opettamisesta	25
Saeed Karimi-Aghdam, University of Jyväskylä	
A dialectic quest for synthesis of instruction and assessment: A Vygotskian approach to L2 assessment	26
Reetta Karjalainen, Jyväskylän yliopisto	
Kieli-ideologiat saamen kielten arvon ja käytettävyyden muokkaajina Skábmagovat-festivaalilla	27
Merja Kauppinen, Mari Hankala, Jyväskylän yliopisto	
”Olet ahkera kirjoittaja!” – monipuolista tukea kirjoittamisen taitojen harjoitteluun	28
Merja Kauppinen, Mirja Tarnanen, Eija Aalto, Jyväskylän yliopisto	
Luokanopettajaopiskelijat matkalla kielen ja viestinnän asiantuntijoiksi.....	29
Sarianna Kivilahti, Kittilän yläkoulu; Paula Kalaja, Jyväskylän yliopisto	
Oppikirja-analyysiä: kirjoitustehtävät yläkoulun englannin ja ruotsin kielen opetuksessa	30
Pirjo Kulju, Jouko Joutsenlahti, Tampereen yliopisto	
Multisemioottinen näkökulma kirjoittamisen hyödyntämiseen alakoulun matematiikan opetuksessa	31
Leila Kääntä, University of Jyväskylä	
From noticing to initiating correction: students’ epistemic displays in instructional interaction.....	32
Pekka Lintunen, Pauliina Peltonen, Joshua Webb, Päivi Pietilä, Turun yliopisto	
Fluency in L2 English: Tauot oppijoiden puhutussa englannissa	33

Maarit Mutta, Turun yliopisto

Monikielisyys kirjoitusprosessissa – S2-oppilas vuorovaikutuksessa HP:n kanssa 34

Katja Mäntylä, Ari Huhta, Dmitri Leontjev, Riikka Alanen, Jyväskylän yliopisto

Englanninoppijat ja sanasto: sanajohtamistaidot ja muu sanasto-osaaminen.... 35

Tuija Määttä, Umeå universitet

Verbien *tulla* ja *mennä* rektioista ruotsinkielisten alkeistason suomenoppijoiden kirjallisissa tuotoksissa 36

Tarja Nikula, Jyväskylän yliopisto

Kielen ja sisällön yhdistämisen problematiikkaa: näkökulmana CLIL-opetus 37

Sari Ohranen, Sari Ahola, Tiina Lammervo, Reeta Neittaanmäki, Henna Tossavainen, Jyväskylän yliopisto

Yleisten kielitutkintojen kolmen eri tutkintokielen puhumisen tilannetehtävien tulosten vertailua 38

Maiju Partanen, Jyväskylän yliopisto

Maahanmuuttajien suomen kielen oppiminen sisääntuloammateissa..... 39

Laura Pihkala-Posti, Tampereen yliopisto

Multimodaalisten nettiympäristöjen mahdollisuudet ja rajoitukset vieraan kielen opetuksessa 40

Anssi Roiha, Jyväskylän yliopisto

Opettajien kokemuksia CLIL-opetuksen eriyttämisestä. Käsityksiä, käytänteitä ja haasteita 41

Tatjana Rynkänen, Sari Pöyhönen, Mirja Tarnanen, Jyväskylän yliopisto

Monikieliset käytänteet työyhteisöihin integroitumisessa: esimerkkinä työikäiset venäjänkieliset maahanmuuttajat Suomessa 42

Minna Sääskilahti, Oulun yliopisto

Vasta-argumentointi alakoululaisten keskusteluissa 43

Taina Tammelin-Laine, Jyväskylän yliopisto

Ei kysyvä tieltä eksy: luku- ja kirjoitustaidottomat maahanmuuttajaoppijat kysyjinä 44

Elina Tapio, Jyväskylän yliopisto	
Discourses on English language learning by Finnish Sign Language people	45
Outi Toropainen, Jyväskylän yliopisto; Sinikka Lahtinen, Turun yliopisto	
<i>Hej den svenska nätbutiken! – Kiitos ja terveisiä, Maija Solki - Sähköpostiviestin aloitukset ja lopetukset L2 ruotsissa ja suomessa .....</i>	<i>46</i>
Julia Zhukova Klausen, Aalborg University	
Transnational living in everyday practices: A multimodal, social-semiotic, discourse analysis of transnational networking and its role in identity construction.....	47
POSTERIESITYKSET / POSTERS	
Tuomo Koivisto, University of Oulu	
Emerging mobile and wireless technologies in the English classroom.....	50
Salme Kälkäjä, University of Oulu	
The discourse of persuasion in academic writing	51
Maritta Rieki, University of Oulu	
Learning environment – A mediated discourse perspective.....	52
Jenni Virtaluoto, University of Oulu	
Activity theory as a tool for improving technical communication	53
TYÖPAJAT / WORKSHOPS	
TYÖPAJA I / WORKSHOP I: Multimodal resemiotization in/and online participatory cultures	56
TYÖPAJA II / WORKSHOP II: Seeing classroom participation through multimodal lenses	59
TYÖPAJA III / WORKSHOP III: Railoja vai veteen piirrettyjä viivoja?: Kategoriat ja rajat kielentutkimuksessa.....	64

PLENAARIESITELMÄT / PLENARY SESSIONS

Leena Kuure, University of Oulu

Futures of language teaching in a technology-rich world - A 'mediated discourse' perspective

Our technology-rich everyday life provides us with a growing abundance of affordances for what we do, with whom, where, when and how. In a few years' time, considering the rapid development of ubiquitous computing, we may be "orchestrating" (Dillenbourg & Jermann, 2010) our daily activities in a way very different from today's practices. Such developments have been envisioned in a range of strategy papers and reports in various sectors of society —with the future of education, obviously, in the key position. Despite the many anticipations, the educational practice does not seem to have changed radically so far. For example, the curricula for schools, universities and teacher education rather focus on what happens in the classroom than provide a framework for a more problem-based and situated view into learning (see e.g. Taalas et al., 2008; Mondada & Pekarek Doehler, 2004). In my presentation, I will examine the futures of language teaching in a technology-rich world drawing upon the perspective of mediated discourse (e.g., Scollon, 2001; Scollon & Scollon, 2004, de Saint-Georges, 2005). Such an approach focuses on the social action under focus, here language teaching, not only as action *in situ* but also as having its historical trajectories and, hence, its own dynamics within the networks and communities involved. The multiple data of the study produced by the many participants (e.g. discussions, weblogs, reflective papers, pictures, video, objects and artifacts) come from a sequence of university courses where language students design and implement learning projects for children.

References

- de Saint-Georges, I. (2005). From Anticipation to Performance: Sites of Engagement as Process. In S. Norris & R. H. Jones (eds.), *Discourse in Action: Introducing Mediated Discourse Analysis*, (pp. 71-87). London: Routledge.
- Dillenbourg, P. & Jermann, P. (2010). Technology for classroom orchestration. In M.S. Khine & I.M. Saleh (eds.). *New Science of Learning*, (pp. 525-552). New York: Springer.
- Mondada, L. & Pekarek Doehler, S. (2004). Second Language Acquisition as Situated Practice: Task Accomplishment in the French Second Language Classroom. *The Modern Language Journal*, 88(4), 501-518.
- Scollon, R. (2001). *Mediated discourse. The nexus of practice*. London: Routledge.
- Scollon, R. & Scollon, S.W. (2004). *Nexus analysis: Discourse and the emerging Internet*. London: Routledge.
- Taalas, P., Tarnanen, M., Kauppinen, M. & Pöyhönen, S. (2008). Media landscapes in school and in free time - two parallel realities? *Digital kompetanse*, 4:3, 240-256).

BIO

Dr. Leena Kuure is a University Lecturer (English Philology) in the Faculty of Humanities at the University of Oulu, Finland. Her teaching includes courses and research seminars in the fields of language learning, language teaching and new technologies, multimodal discourse, mediated discourse analysis as well as technical communication and the history of the English language. Her studies focus on children's and young people's language learning as part of their daily, networked practices within and beyond school, in the context of the MAILL research project (Multimodal action and networked interaction in language learning and work). She is also the coordinator of the multidisciplinary research group EveLINE, which currently focuses on the potentials of social action in technology-rich environments in enabling and supporting children's genuine participation. This also involves research on the changing paradigms of language teaching and language teacher education.

Sigrid Norris, Auckland University of Technology

Mediated discourse theory and multimodal (inter)action analysis: Theory and methodology to investigate participation

In this presentation, I illuminate the tight relationship between theory and methodology (i.e.: mediated discourse theory (Scollon, 1998, 2001) and multimodal (inter)action analysis (Norris, 2004, 2011)) to demonstrate how a theory/methodology of human action can shed light on various experiences of participation.

The first examples are taken from a recent study that investigates individuals' own understanding of identity. Here, I focus on self-perception and self-experience. For this part of the study, individuals were given Flip cameras and asked to videotape whatever they could think of with the question "How do you experience yourself" in mind. Each of the 21 participants were asked to record about 5 minutes of video. Through this self-recording, the individuals in the study participated as co-researchers, where they developed ways to portray themselves.

This kind of participation resulted in interesting similarities in the data that was recorded by the various individuals, leading to intriguing questions about the use of the cultural tool, the video camera, as well as mediational means, such as the understanding of what *self* may mean to the individual and what cultural expectations may reside in the term *self*.

The second example examines participation in an art class. Here, I illustrate through video excerpts and multimodal transcripts how a new art student is integrated into a group on her first day at art school. With a focus on the art teacher and a few of her long-term students, I show how mediational means, actions, and practices intersect and allow the close-knit group to ease the new art student's participation.

Both of the examples demonstrate how theoretical notions and methodological tools of mediated discourse theory and multimodal (inter)action analysis can be used to allow us to gain new knowledge of various types of participation.

BIO

Sigrid Norris is Associate Professor of Communication Studies and Director of the Multimodal Research Centre at Auckland University of Technology. She is the author of *Analyzing multimodal interaction: A methodological framework* (2004), *rosarot und schwarz. Gedichte* (2008), and *Identity in (inter)action: Introducing multimodal interaction analysis* (2011). Further, she is the co-editor of *Discourse in Action: Introducing mediated discourse analysis* (2005) and editor of *Multimodality in practice: Investigating theory-in-practice-through-methodology* (2011). Besides these books, Sigrid has published on multimodality and on identity production in a great variety of Journals and edited volumes. Her main research interests are the theoretical/methodological development of multimodality and multimodal identity production.

From understanding to participation: A relational approach to communicative and embodied practices

The paper presents some general methodological considerations around the topic of the conference and does that through discussing an applied linguistics project under development. The aim is to shed theoretical and analytical light on embodied participation in material settings. Theoretically, the research is placed in the turn to a relational perspective. In this perspective, the world, culture, society, organization and identities etc. emerge through entangled, layered - but not necessarily scaled - practices in concrete circumstances. Rather than treating (shared) understanding as, for instance, a philosophical puzzle or as a purely linguistic phenomenon, it is conceptualized as a concrete, embodied, multimodal process (eg. LeBaron 2005) in which language together with bodily senses or “modal channels” (vision, hearing, touch, smell, taste) and a sense of place contribute to a phenomenon being recognized (as shared).

These “multimodal discourses of participation” will be empirically researched in an environment in which mutual understanding is an everyday challenge, namely in the newly opened Late Brain Injury Centre North, *Senhjerneskadecenter Nord, SCN*, in Frederikshavn, Denmark. SCN also serves as a living lab, the aim of which is to enhance research into brain injury and the quality of life of the residents. One aspect of all practices in the home is pace. For example, family and staff members might have to slow down to be able to be part of the Home’s “sensescape”. The residents are in a new environment, so how do they learn to accommodate to the unfamiliar surroundings and to the everyday, often routinized, space/place-bound practices?

With Nexus Analysis (Scollon & Scollon 2004), the practices can be analyzed as constituted by cycles of discourse (or itineraries) that can be “dissected” into historical bodies, the interaction order and discourses in place. Instead of treating understanding as a passive, mental process, the analysis documents how exactly (or whether in practice) the residents are (treated as) able to participate in their everyday world, and what kind of membership is made possible. Interestingly, family members and friends sometimes claim intersubjectivity (and, therefore, participation), whereas the health care personnel deny it. The aim of the study is not just to theorize about multimodality and participation, but to provide SCN’s staff, and also to certain extent family members, with knowledge based on close analyses of practices. At present, they have to rely on neurological (medical) or therapeutic (psychological) diagnoses of the injury when involved in everyday practices with the residents.

References:

- LeBaron, Curtis (2005) Considering the social and material surround: Toward microethnographic understandings of nonverbal behavior. In Manusov, Valerie (ed.) *The sourcebook of nonverbal measures: Going beyond words*. Mahwah, NJ: Erlbaum, 493–506.
- Scollon, Ron & Scollon, Suzie Wong (2004). *Nexus Analysis: Discourse and the emerging Internet*. London: Routledge.

BIO

Pirkko Raudaskoski is an Associate Professor in the Department of Communication and Psychology at the University of Aalborg, Denmark. She received her PhD in 1999 from the Department of English at the University of Oulu. She is Docent (Reader) in the Faculty of Education at the University of Oulu. Her main research interests are on the one hand, how various meaningful communicative resources have an impact on how people interact with each other and their immediate environment, and on the other hand, how 'larger' societal, political and cultural issues are related to the local accomplishment of action. Through her research activities (publications, organizing of conferences, workshops and summer schools) Raudaskoski has advocated a critical, interdisciplinary and ethnographic approach in order to gain a thorough understanding of the socio-material context of various textual and interactional research data that in the Humanities often tend to be studied as independent research objects.

SEKTIOESITELMÄT / SECTION PAPERS

Riikka Alanen, Kati Kajander, Tarja Nyman, Jyväskylän yliopisto

”Luin oppikirjoja ja kirjaimellisesti pänntäsin asioita” – opettajaopiskelijoiden kertomuksia vieraiden kielten oppimisesta

Eurooppalainen viitekehys (EVK) on vaikuttanut monin tavoin kielen oppimiseen, opettamiseen ja arviointiin koko Euroopassa. Eurooppalainen kielisalkku onkin ehkä EVK:n pisimmälle kehitetty osa (Byrnes, 2007). Eurooppalainen kielisalkku (EKS) on tärkeä autenttisen arvioinnin väline (Kohonen, 2001; Little, 2005), jonka painopisteisiin kuuluu oppijoiden itsearvioinnin ja reflektion kehittäminen.

Kielten opettajien koulutuksessa on Suomessa ja muualla käytetty portfolioita jo pidemmän aikaa. Joidenkin tulosten mukaan (Antonek et al., 1997) opiskelijat kuitenkin pohtivat opiskelemiaan kieliä odotettua vähemmän. Jyväskylän yliopistossa aloitettiin vuonna 2009 tutkimus- ja kokeiluhanke, jonka tavoitteena on kehittää tulevien vieraiden kielten opettajien käyttöön pedagoginen salkku oman oppimisen seuraamiseen. Tässä salkussa yhdistyvät eurooppalainen kielisalkku ja opettajaopintojen portfolio. Tutkimushankkeessamme pyrimme selvittämään miten tutustuminen EKS:ään ja sitä kautta oman kielitaidon kehittämiseen, arviointiin ja pohtimiseen heijastuu opiskelijoiden kertomuksissa. Hankkeen tutkimuskysymyksinä ovat 1. Miten opiskelijat reflektoivat kokeilun aikana ja mihin se kohdistuu? Muuttuuko reflektointi ja sen kohteet? 2. Miten kielten opettajien (preservice teachers) ammatillinen asiantuntijuus ja toimijuus rakentuu? Näkevätkö he itsensä kielen oppijoina vai käyttäjinä? 3. Missä suhteessa kieltenopettajien käsitykset kielestä, kielen oppimisesta ja opettamisesta ovat heidän ammatilliseen asiantuntijuuteensa ja toimijuuteensa? 4. Miten opiskelijat arvioivat omaa kielitaitoaan?

Pilottihankkeeseen osallistuvat vieraiden kielten opettajaopiskelijat, jotka aloittivat opintonsa lukuvuonna 2009–2010. Ensimmäisenä opiskeluvuonna opettajaopintoihin kuului kasvatustieteen perusopintoja, joiden yhteydessä opiskelijat ryhtyivät kokoamaan opettajaportfolioita. Pilottiryhmä aloitti tänä vuonna opettajan pedagogiset aineopinnot. Esityksessä selvitämme, miten opiskelijat kertovat oppivansa vieraita kieliä. Tutkimusaineistona ovat opiskelijoiden laatimat opiskeluelämäkerrat ja opetusfilosofiat ja aineopinnoille asettamansa tavoitteet.

Sabine Grasz, Oulun yliopisto

Multilingualism as a resource in L2 communication and learning

The aim of the paper is to describe how participants in a linguistically asymmetric interaction make use of multilingual resources. I will present findings of a pilot study on how different multilingual strategies, as they are described for example in FREPA - Framework of Reference for Pluralistic Approaches to Languages and Cultures (European Centre for Modern Languages, Graz 2010), are used in a discussion between Finnish and German speaking students.

In spite of a decade or so of dealing with multilingualism in second language didactics, a "monolingual habitus" (Gogolin 2008) is still present in every day teaching as well as in teacher education and L2 research. Based on the result of my study, I want to argue that for example code-switching of L2-learners in interactions should not be considered as a shortcoming, but as a resource which serves both communicative and learning purposes.

The data consist of audio recordings of group discussions in a German-Finnish Tandem course and are analyzed with methods of conversation analysis. In addition, the students' reports, where they reflected on the use of different languages during the meetings with their Tandem partners were analyzed. The results illustrate that multilingual strategies such as code-switching, mediating or adaptation of linguistic behavior are widely used in the interaction and they clearly serve communicative and learning purposes. The analysis also shows that the students are aware of the implications of their linguistic behavior and that they are able to reflect on linguistic choices and their impact on communication, learning and identity.

Gogolin, Ingrid (2008): *Der monolinguale Habitus der multilingualen Schule*. 2. Aufl. Münster: Waxmann

Pertti Hella*, Jussi Niemi, Lidia Otsa, Jani-Matti Tirkkonen, Itä-Suomen yliopisto

Kielitieteelliset käsitteet ja metodit skitsofreniapotilaan hajanaisen puheen ymmärtämisen apuvälineinä

*KYS/UEF

Taustaa

”Psykiatrisia” deskriptioita hajanaisesta puheesta

Yksi keskeisimmistä skitsofrenian ilmentymistä on hajanainen puhe. Useimmin esiintyviä poikkeavuuksia skitsofreniapotilaan kielenkäytössä, kliinisen terminologian mukaan luokiteltuna, ovat raiteilta suistuminen, tangentiaalisuus, päämäärän kadottaminen ja inkoherenssi. Tangentiaalisessa vuorossa potilas poikkeaa jo alussa edeltävän kysymyksen aiheesta, suistumisessa hän syrjähtää myöhemmin tai vähitellen. Päämäärän kadottaminen viittaa epäonnistumiseen ajatusketjun saattamisessa loogiseen päätökseen. Inkoherenssi tarkoittaa vaikeimmillaan lauserakenteiden katoamista ja ”sanasalaattia”.

Kielitieteellisiä näkökulmia häiriintyneeseen diskurssiin

Skitsofreniapotilailla kielen prosessoinnissa erityisesti pragmatiikka ja diskurssi ovat häiriintyneet. Potilaan lausumissa topiikit ja referentit eli kielellä ilmaistut puhumisen yksittäiset kohteet yllättävät kuulijan odotukset. Lisäksi potilas saattaa käyttää referentiaalisia ilmaisuja ilman yksiselitteistä viittauskohdetta.

Diskurssimallin käsite viittaa siihen mentaaliseen edustumaan, joka keskustelijalla on ajankohtaisesta keskustelusta. Toisin sanoen diskurssimalli edustaa käsitystä siitä, mistä ollaan keskustelemassa. Diskurssimalli puolestaan rakentuu niille kontekstitiedon aihioille, jotka kulloinkin ovat keskustelussa aktiivisena ja/tai fokuksessa. Konteksti puolestaan määritetään tässä yhteydessä puheen tuotto- ja tulkintakehykseksi. Konteksti on toisaalta lingvistinen (edeltävä keskustelu eli ko-teksti), toisaalta ei-lingvistinen. Jälkimmäistä ulottuvuutta edustavat mm. yhteinen intersoonallinen tieto sekä yhteinen yleinen tieto (ensyklopedinen, kulttuurinen jne).

Ymmärtämisen ongelmia seuraa muun muassa siitä, että puhuja ei kykene lausumissaan ottamaan huomioon kuulijan diskurssimallia. Toisaalta potilaan diskurssimalliin saattaa tunkeutua epärelevantteja aihioita, jotka pohjautuvat esim. sanojen semanttisen samankaltaisuuden aiheuttamiin, pragmaattisesti epärelevantteihin assosiaatioihin. Käytännössä ongelmana skitsofreniapotilaan puheentuotossa on se, että hän ei kykene tavoittamaan sitä, että (i) kuulija ei jaa hänen kontekstitietouttaan, tai (ii) kuulijan diskurssimallissa ovat aktiivisina eri kontekstiaihiot kuin puhujalla tai (iii) puhuja ei kykene eksplikoimaan eri referenttien ja topiikkien välisiä yhteyksiä kuulijalle.

Päätelmät

Osoitamme esityksessämme litteroitujen keskustelujaksojen avulla (ks. lähemmin Hella et al., käsikirjoitus) miten kielitieteelliset käsitteet ja metodit (referenssi, konteksti ja diskurssimalli, semanttinen aktivaatio, topiikki- ja referenttianalyysi) auttavat tavoittamaan potilaan hajanaisen ilmaisun relevanssia, taustasyitä ja tarkoituksiperiä.

Kirjallisuutta

Hella, P., Niemi, J., Hintikka, J., Otsa, L., Tirkkonen, J.-M., Koponen, H. (käsikirjoitus) Disordered semantic activation in disorganized discourse in Schizophrenia (lähdössä tieteellisen aikakauslehden toimitukseen syyskuussa 2012)

Pertti Hella*, Jani-Matti Tirkkonen, Lidia Otsa, Jussi Niemi, Itä-Suomen yliopisto

Skitsofreniapotilaan katseen kohdistamisen yhteys keskustelun rakenteeseen kliinisessä vuorovaikutuksessa

*KYS/UEF

Taustaa

Skitsofrenia on vaikea psyykinen sairaus, johon liittyy kognitiivisia puutoksia, sosiaalisen toimintakyvyn laskua ja usein diskurssin hajanaisuutta. Joissakin tutkimuksissa on todettu, että skitsofreniapotilaat ottavat keskustellessaan vähemmän katsekontaktia kuin verrokit, joissakin ei ole todettu eroa. Skitsofreniapotilaiden katseen kohdistumisen liittymistä vuorottelujäsennykseen kliinisessä keskustelussa ei ole tietääksemme tutkittu.

Tutkimuksen tarkoitus

Tavoitteenamme on selvittää, miten skitsofreniapotilaan katseen kohdistaminen liittyy keskustelun rakenteeseen, erityisesti vuoron sujuvan siirtymisen kohtaan (transition relevance place, TRP)

Metodit

Olemme videoineet kaksi peräkkäistä kliinistä keskustelua, joissa on ollut mukana potilas ja hänen hoitava lääkäriinsä (PH), jälkimmäisessä lisäksi potilaan äiti. Keskustelut on litteroitu. Nauhoitteen katsomisen perusteella potilaan katseen suunta on koodattu litteroidun puheen kanssa tahdistetusti.

Tulokset

Katseen kohdistaminen noudattaa vuoronvaihtojen rytmiä. Tyypillistä on, että silloin kun potilas katsoo lääkäriä tämän puhuessa, hän siirtää katseensa pois joko juuri lääkärin lopettaessa vuoroaan tai sitä seuraavan tauon aikana ennen kuin aloittaa oman vuoronsa (TRP). Potilas ei siten katso lääkäriin aloittaessaan omaa vuoroaan. Oman vuoronsa aikana potilas katsoo lyhyemmin ja harvemmin lääkäriin kuin lääkärin puhuessa. Lääkärin haastatellessa potilaan äitiä potilas katsoo varsin tiiviisti äitiään, muttei kohdistaa katsettaan lääkäriin edes tämän puhuessa. Kun lääkäri haastattelee potilasta ja äiti osallistuu vain dialogipartikkelein, potilas ottaa jopa enemmän katsekontaktia lääkäriin kuin dyadisessa keskustelussa.

Johtopäätökset

Pelkkä katsekontaktin määrän tai frekvenssin arviointi ei kerro riittävästi katseen välttämisen dynamiikasta. Tutkimuksessamme katseen kohdistaminen liittyi lokaaliseen vuoronvaihdon säätelyyn ja puhujien keskinäiseen sosiaaliseen suhteeseen sekä mahdollisesti potilaan psykopatologiaan. Tarvitaan jatkotutkimuksia laajemmilla aineistoilla, jotta voidaan päätellä, onko katseen väistäminen vuoron siirtymäkohdassa yleinen ilmiö skitsofreniassa, ja liittyykö se tiettyyn häiriön alatyyppiin. Koska ei-verbaalisen kommunikaation on aiempien tutkimusten perusteella pohdittu olevan yhteydessä jopa ennusteeseen ja hoitovasteisiin, olisi perusteita tutkia isoin aineistoin nyt havaitun spesifin vuorovaikutuskuvion, eli vuorottelujäsennykseen liittyvän väistämisen, yhteyttä sairauden kulkuun.

Marita Härmälä, Opetushallitus; Outi Toropainen, Jyväskylän yliopisto

Suullinen koe multimodaalisena vuorovaikutustilanteena

Pohdimme esityksessämme, millainen multimodaalinen vuorovaikutustilanne kansallisiin oppimistulosarviointeihin kuuluva suullinen koe on. Lähestymme tilannetta institutionaalisena vuorovaikutustilanteena, jota varsin tiukasti ohjeistetut koetehtävät ohjaavat. Ymmärrämme nämä tehtävät vuorovaikutusta ensisijaisesti ohjaavana artefaktina. (esim. Kääntä & Haddington 2011; Streeck, Goodwin & Le Baron 2011). Havainnollistamme esityksessämme suullisen koetilanteen kokonaisuutta, ja kysymme, mitkä muut kuin koetehtävät näyttäisivät vaikuttavan kokeeseen osallistujien väliseen vuorovaikutukseen. Lisäksi kuvailemme, millaisia kielellisiä resursseja osallistajat koetilanteessa käyttävät ja mihin tarkoitukseen.

Aineistomme on Opetushallituksen perusopetuksen päättövaiheessa toteutettujen toisten kotimaisten kielten ruotsi (B-oppimäärä) ja finska (A-oppimäärä) kansallisista oppimistulosten arvioinneista vuosilta 2008 ja 2009. Osa arviointiin kuuluvien otoskoulujen oppilaista osallistui myös suulliseen kokeeseen, joka suoritettiin pareittain ja tallennettiin joko ääni- tai kuvatallenteina myöhempää tarkistusarviointia varten. Varsinaisessa koetilanteessa oli oppilasparin lisäksi läsnä 1–2 kielenopettajaa ja mahdollisesti myös suoritusten tallennuksesta vastaava henkilö.

Koetilanteen lähempi tarkastelu osoitti, että suullinen koe on moniulotteinen ja kompleksi kokonaisuus, jonka onnistumiseen läsnä olevat oppilaat ja opettajat, käytetyt koetehtävät, suoritusten arvioijat, koetehtävien laatijat ja opetussuunnitelma kukin osaltaan vaikuttivat.

Kääntä, L. – Haddington, P. (2011). Johdanto multimodaaliseen vuorovaikutukseen. Teoksessa P. Haddington – L. Kääntä (toim.) *Kieli, keho ja vuorovaikutus. Multimodaalinen näkökulma sosiaaliseen toimintaan*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Streeck, J. – Goodwin, C. – LeBaron, C. (2011). *Embodied Interaction in the Material World: An Introduction*. Teoksessa J. Streeck – C. Goodwin – C. LeBaron (eds.) *Embodied Interaction. Language and Body in the Material World*. Cambridge: Cambridge University Press.

Leena Immonen, Helsingin yliopisto

Kenelle uutistoimittaja puhuu - Audiovisuaaliset uutiset multisemioottisessa tarkastelussa

Tarkasteluni kohteena on multisemioottinen teksti, jota edustaa television haastattelu-uutinen. Teksti on multisemioottinen silloin, kun tutkimuksessa on mukana sekä multimodaalisuus, kielen ja muiden merkkijärjestelmien tarkastelu että multimediaalisuus, viestintävälineen vaikutuksen huomioon otto. Tutkimukseni perustuu systeemis-funktionaaliseen kielioppiin ja siihen pohjautuvaan visuaalisen suunnittelun kielioppiin.

Molemmat kieliopit tarkastelevat kohdettaan, sanaa ja kuvaa, kolmen metafunktion avulla: ideationaalinen ja representaatio, tekstuaalinen ja sommittelu sekä tämän esitelmän fokuksessa oleva interpersoonaisuus ja interaktio.

Otan multisemioottisen tekstin, haastattelu-uutisten, kokonaisuudesta tarkemmin tutkittavakseni johdattavan ilmauksen ja siihen liittyvän kuvatilán sisältävän kohtausten. Tämä kohtaus on uutistekstin eräänlainen leikkauspiste: kohtaus päättää kuvien takana puhuvan toimittajan puhejakson ja siirtää puheenvuoron haastateltavalle vangiten näin katsojan huomion television silmäilyluonteisessa vastaanottamisessa.

Interpersoonaisen metafunktion tarkastelussa kiinnitetään huomiota yhtäältä siihen, miten käytämme kieltä luomaan ja yllä pitämään sosiaalisia suhteita; toisaalta huomio kohdistuu siihen, miten käytämme kieltä suhtautuaksemme omiin ja toisten sanomisiin. Tekstin verbaalisesta kielestä analysoidaan esim. modaalisuutta mm. modaalisia lausetyyppejä ja muita modaalisia valintoja, esim. verbien moduksia.

Kuvan vuorovaikutusta analysoidaan tarkastelemalla kuvattua kohdetta ja katsojan asemaa. Kuvista tarkastellaan katseen suuntaa, jolloin kuvat vaativat tai tarjoavat jotakin, ja kuvan kokoa, onko kuva esim. lähikuva, puolikuva vai laaja kokokuva, tai perspektiiviä, jolloin tarkastellaan kuvakulman horisontaalisuutta ja vertikaalisuutta.

Multisemioottisen tekstin merkitys syntyy verbaalisen ja visuaalisen kielenkäytön integraatiosta. Selvitän tässä, miten johdattava ilmaus ja siihen liittyvä kuvatila osallistuvat multisemioottisen tekstin merkityksenantoon: kuka puhuu ja kenelle, miten verbaalisia ja visuaalisia resursseja käytetään ja miksi juuri näin.

Lähteet

- Björkvall, Anders 2009: Den visuella texten: multimodal analys i praktiken. Stockholm: Hallgren & Fallgren Studieförlag AB.
- Halliday, M. A. K. - Matthiessen, Christian M. I. M. 2004: An Introduction to Functional Grammar. Kolmas laitos. London: Continuum.
- Kress, Günther – van Leeuwen, Theo 2006: Reading Images: The Grammar of Visual Design. 2. korjattu laitos. London: Routledge.
- Ventola, Eija 2006: Genre systeemis-funktionaalisessa kielitieteessä. Anne Mäntynen, Susanna Shore & Anna Solin (toim.) Genre – tekstilaji. 96–223. Helsinki: SKS.

Juha Jalkanen, Peppi Taalas, Jyväskylän yliopisto

Yliopisto-opiskelijoiden oppimisen maisemat ja monimediaisen kielenopetuksen kehittämisen haasteita

Yliopistokoulutuksen tavoitteena on kehittää opiskelijoiden taitoja tiedon hakijoina, tuottajina, käyttäjinä ja rakentajina. Haasteena kuitenkin on löytää jaettu käsitys siitä, mitä näillä taidoilla tarkoitetaan. Teknologioiden kehittymisen seurauksena monet tietoon ja tietämiseen liittyvät käytänteet (epistemic practices) eivät enää ole läpinäkyviä, mikä tekee toisaalta opittavien taitojen määrittelystä ja toisaalta oppimisen tunnistamisesta haasteellista.

Laajemmin ajateltuna koulutuksen tehtävä on valmistaa opiskelijoita osallistumaan yhteiskunnallisiin toimintoihin. Ongelmallista kuitenkin on, että koulutusta ohjaavat ajattelutavat ovat monilta osin jäänteitä ajalta, jolloin yhteiskunta oli hyvin erilainen kuin mitä se nykyään on. Tämä näkyy myös käsityksissä viestinnästä, kielestä, kielitaidosta ja oppimisesta.

Yhteiskunnallisten muutosten seurauksena tarve opetuksen kehittämiselle on selkeästi olemassa, mutta kehittämistyötä ei voida tehdä ilman ymmärrystä siitä, mitä todella on tarpeen muuttaa ja miksi. Muutostarve on kompleksinen ja sen ymmärtäminen edellyttää monitasoista ja -tahoista tarkastelua, jossa huomioidaan eri toimijoiden, tilanteiden ja käytänteiden näkökulmat.

Tämän esityksen lähtökohtana on Jyväskylän yliopiston opiskelijoille keväällä 2012 toteutettu kysely (n=610), jonka tavoitteena oli muun muassa lisätä ymmärrystämme siitä,

mitä kieliä opiskelijat käyttävät, mihin tarkoituksiin ja millaisissa tilanteissa,

millaisena (kielten) opiskelu yliopistossa näyttäytyy opiskelijan näkökulmasta ja

mitä teknologioita opiskelijat arjessaan käyttävät ja millaisia käytänteitä niihin liittyy.

Hahmottelemme esityksessämme kyselyn tulosten valossa kokonaiskuvaa tämän päivän yliopisto-opiskelijoiden kielirepertuaarista, oppimismaisemasta ja motivaatiosta opiskella kieliä sekä pohdimme, miten kyselyn tuloksia voidaan hyödyntää kielenopetuksen käytänteiden kehittämisessä.

Lähteitä:

Lankshear, C. & M. Knobel. (2006). *New Literacies: Everyday practices & classroom learning*. London: Open University Press, McGraw-Hill.

Scardamalia, M., & Bereiter, C. (2006). Knowledge building: Theory, pedagogy, and technology. In K. Sawyer (Ed.), *Cambridge Handbook of the Learning Sciences* (pp. 97-118). New York: Cambridge University Press.

Säljö, R. 2012. Literacy, Digital Literacy and Epistemic Practices: The Co-Evolution of Hybrid Minds and External Memory Systems. *Nordic Journal of Digital Literacy* 7 (1). 5-19.

Paula Kalaja, Riikka Alanen, Hannele Dufva, Jyväskylän yliopisto

Visuaaliset narratiivit ja valmistuvien aineenopettajien käsitykset vieraiden kielten opettamisesta

Soveltavassa kielitieteessä narratiiveista on tullut suosittu aineistonkeruumenetelmä viime vuosina (Kalaja 2011, Kalaja ym., painossa). Puhutaan alan narratiivisesta käänteestä (*narrative turn*). Narratiivit voivat olla kirjoitettuja, suullisia, visuaalisia tai jopa multimodaalisia, ja niitä voidaan käyttää erilaisiin tutkimustarkoituksiin.

Olemme omissa tutkimuksissamme (Kalaja; Dufva) käyttäneet kirjoitettuja narratiiveja (elämäkertoja) 1990-luvun lopusta lähtien selvittääksemme, kuinka vieraiden kielten opiskelijat ovat kokeneet kielen oppiminen ja/tai opettaminen. Viimeisten vuosien aikana olemme (Kalaja, Alanen ja Dufva) tehneet erilaisia kokeiluja myös visuaalisilla narratiiveilla (tarkemmin sanottuna: oppija- ja opettajapiirroksilla).

Tutkimus, josta raportoimme, on jatkoa tällaiselle kokeilulle. Pyysimme vieraiden kielten opiskelijoita (N = 62) piirtämään kuvan itsestään opettamassa vierasta kieltä (englanti, ruotsi, saksa jne.) lähitulevaisuudessa: ”...:n kielen oppituntini vuonna 2012” ja kertomaan vielä muutamalla lauseella, mitä tunnilla tapahtui. Aineisto kerättiin opiskelijoilta aivan pedagogisten aineopintojen päätteeksi – viimeisessä tapaamisessa keväällä 2011. Aineistolla pyrimme selvittämään opettajien käsityksiä vieraiden kielten opettamisesta. Käsitykset voivat puolestaan ohjata opettajien toimijuutta (*agency*) luokassa, ts. mitä he tekevät tai eivät tee luokassa/oppitunneilla. Analyysissä keskityimme opetus/oppimisympäristöön, käytettyihin artefakteihin ja vuorovaikutukseen. Raportoimme alustavia tuloksia ja pohdimme visuaalisten narratiivien käyttöä tutkimustarkoituksiin: etuja ja rajoituksia.

Lähteet:

- Kalaja, P. (2011). Totta vai tarua? Kielenoppijuus narratiivien valossa. Teoksessa P. Kalaja, R. Alanen & H. Dufva (toim.) *Kieltä tutkimassa: tutkielman laatijan opas*. Helsinki: Finn Lectura, 116–130.
- Kalaja, P., H. Dufva & R. Alanen (painossa). Experimenting with visual narratives. Teoksessa G. Barkhuizen (toim.) *Narratives in Applied Linguistics*.

Saeed Karimi-Aghdam, University of Jyväskylä

A dialectic quest for synthesis of instruction and assessment: A Vygotskian approach to L2 assessment

Bifurcation of L2 testing and instruction is challenged in second language acquisition and language testing literature recently. One of the fledging approaches in L2 research which has been endeavoring to remedy this research gap is Vygotskian sociocultural theory of mind (Vygoysky, 1978). Sociocultural theory probes into reciprocal mediatory role of human action in development of mind while cultural, institutional and historical contexts are taken on board. Dynamic assessment as a “spin-off” of sociocultural theory hinges on effects of interaction within Zone of Proximal Development (ZPD) in fostering language socialization and development. This paper set out to shed light on theoretical underpinnings of sociocultural theory aiming at elucidation of constructs which are fed into second language pedagogy and English L2 in particular. After taping on the theoretical framework of dynamic assessment procedures to unification of L2 assessment and pedagogy, the present paper reviews modals of dynamic assessment in education and psychology research and relates them to studies carried out in L2 research. Contrasting dynamic assessment with one-shot approaches to language testing, traditional trio of languages testing viz. reliability, validity and practicality are delineated upon in relation to dynamic assessment. The paper concluded with possible future research avenues in dynamic assessment of second language pedagogy.

Reference:

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. (M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner, & E. Souberman, Eds.). Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press

Reetta Karjalainen, Jyväskylän yliopisto

Kieli-ideologiat saamen kielten arvon ja käytettävyyden muokkaajina Skábmagovat-festivaalilla

Tässä esitelmässä tarkastelen alkuperäiskansojen elokuvafestivaali Skábmagovien järjestäjien haastattelupuheessa ilmeneviä kieli-ideologioita. Kieli-ideologioista neuvotellaan silloin, kun puhutaan kielten välisistä suhteista – Skábmagovien tapauksessa saamen kielten, suomen ja englannin käytettävyydestä ja arvostuksesta festivaalilla (vrt. esim. Kroskrity 2004; Pietikäinen 2010). Tutkin, kuinka kieli-ideologiat muokkaavat saamen kielten arvoa ja käytettävyyttä festivaalin ja Inarin kylän muodostamassa monikielisessä kontekstissa. Pohjoissaamen lisäksi festivaalilla käytetään alueellisia saamen kieliä inarinsaamea ja koltansaamea. Kiinnitän huomioni myös saamen kieliä koskeviin normeihin ja standardeihin, sekä siihen, kuinka erilaisten etnisten ryhmien välisiä rajoja muodostetaan haastattelupuheessa kieli-ideologisilla perusteilla. Kieli on paikan tulkintaa, ja haastateltavani kuvaavat kieli-ideologioidensa kautta sitä, millaisena kieltenkäyttöpaikkana he näkevät monikielisen, alkuperäiskansaideologialle perustuvan festivaalin (vrt. Pennycook 2010).

Metodologisenä viitekehyksenäni käytän diskurssianalyysia ja sen etnografista sovellusta neksusanalyysia (esim. Scollon ja Scollon 2004). Neksusanalyysin avulla tarkastelen festivaalia risteymänä, jossa toimijoiden kieli-ideologiat ja erilaiset kielikäytännöt vaikuttavat diskurssit kohtaavat. Järjestäjien kieli-ideologioiden analyysi paljastaa, että Skábmagovat on alkuperäiskansojen kielten käytölle domain, jossa kieliä koskevat normit ja standardit muotoutuvat eri tavoin kuin esimerkiksi alueen institutionaalisissa konteksteissa. Festivaalin kielikäytännöt ovat neuvottelunaisia ja riippuvaisia sekä kielenkäyttäjän omista repertuaareista ja kieli-ideologioiden ohjaamista tilanteista valinnoista, että organisaatiotason kieliä koskevista linjauksista. Kieli-ideologisesti merkittävää on myös natiivipuhujien merkityksen korostaminen kontekstissa, jolloin erityisesti pohjoissaame kieli voi olla äidinkieliselle henkilölle hyödyllinen, tuotteistettavissa oleva resurssi.

Lähteet:

- KROSKRITY, PAUL V. 2004: Language ideologies. – Alessandro Duranti (toim.), *A companion to linguistic anthropology* s. 496–517. Malden, MA: Blackwell.
- PENNYCOOK, ALASTAIR 2010: *Language as a local practice*. London: Routledge
- PIETIKÄINEN, SARI 2010: Sámi language mobility. Scales and discourses of multilingualism in a polycentric environment. – *International Journal of Sociology of Language* 202 s. 79–101.
- SCOLLON, RON ja Suzie Wong Scollon. 2004. *Nexus Analysis. Discourse and the Emerging Internet*. Lontoo ja New York: Routledge.

Merja Kauppinen, Mari Hankala, Jyväskylän yliopisto

”Olet ahkera kirjoittaja!” – monipuolista tukea kirjoittamisen taitojen harjoitteluun

Kirjoittamisen harjoittelu noudattaa eri kouluasteilla vakiintunutta kaavaa: Opettaja määrittää toiminnan rajat antamalla teksteihin valmiit aihepiirit ja mahdollisesti myös tekstilajin. Oppilaan tehtävänä on laatia näiden viitepisteiden avulla oma teksti, joka toimii samalla sekä kirjoittamisen harjoittelun väylänä että kirjoitustaitojen osoittajana. Myös opettajan tekstistä antama palaute rakentuu näiden kahden funktion muodostamassa jännitteessä: se toimii opettaja-lukijan terveisinä kirjoittajalle ja samalla arvioinnin välineenä usein sekä numeerisen että sanallisen palautteen myötä. Opettajan palautteen tarkoitus on sekä auttaa oppilasta kehittymään kirjoittajana että arvottaa hänen taitojaan institutionaalisen koulujärjestelmän kehyksissä.

Tarkastelemme tässä esitelmässä palautteen roolia kirjoittamisen taitojen kehittämisessä. Tutkimuksen aineistona ovat 20 luokanopettajan ja 7 luokanopettajaopiskelijan neljän oppilaan teksteistä antamat sanalliset palautteet ($n = 108$). Ne tyypiteltiin sekä aineistolähtöisen että teoriaohjaavan (Straub & Lunsford 1995) sisällönanalyysin avulla erilaisiksi palautteenantotyyleiksi ja -tavoiksi.

Aiemmin olemme havainneet, että opettajien antama tekstipalaute on useimmiten luonteeltaan tekstien vahvuuksien ja heikkouksien arvottamista sekä kirjoittajalle kohdistettuja käskyjä ja neuvoja (Kauppinen & Hankala 2012). Tällaisen palautteen mahdollistama vuorovaikutus on varsin vähäistä, joten palautteen antoa tulisi kehittää eri keinoin kirjoitustaitoja tukevammaksi ja keskustelelevammaksi. Käymme esitelmässämme läpi palautteen muotoja ja ilmaisutapoja peilaamalla niitä oppilaiden teksteihin. Suhteutamme lisäksi erilaisia palautteenantotyylejä ja -tapoja kirjoittamisen kompetenssialueisiin (Weinert 1999) ja katsomme, millaisen palautteen avulla on mahdollista tukea taitoja monipuolisesti kohdentaen. Kiinnitämme huomiota siihen, millaiseen kirjoittamistaitojen tukemiseen palautteet riittävät ja millaisiin kompetenssialueisiin olisi syytä kiinnittää erityistä huomiota.

Opettajien tekstipalautteille ovat tyypillisiä tietynlaiset kaavat. Opettajien palautteet kehittävät selvimminkin tiedollisia ja kognitiivis-aidollisia kirjoittamisen osa-alueita. Motivaatiota, kokemuksellisuutta ja toimintaa on niiden avulla mahdollisuus ruokkia vähemmän. Tekstipalautteen antamisen haasteena onkin kirjoittajan kohtaaminen yksilönä: palautteen kohdentaminen juuri niihin kompetenssin puoliin, jotka tarvitsevat tukea, ja palautelausumien muotoilu siten, että kirjoittajan on mahdollista niiden avulla kehittää taitojaan.

Avainsanat: kirjoittamisen arviointi, kirjoittamisen opetus, kirjoitustaito, palaute, opettaja

Merja Kauppinen, Mirja Tarnanen, Eija Aalto, Jyväskylän yliopisto

Luokanopettajaopiskelijat matkalla kielen ja viestinnän asiantuntijoiksi

Luokanopettajien merkitys lasten kielikasvattajina on huomattava, sillä he opettavat noin 80 prosenttia koko perusasteen äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärästä. Luokanopettajalla on siis keskeinen asema kieli- ja vuorovaikutusasiantuntijana, ja koulussa opetus rakentuu hänen kielikäsityksensä ja pedagogisen ajattelunsa varaan. Luokanopettaja ei ole vain äidinkielen opettaja, vaan myös muiden aineiden opettajana sosiaalistaa oppilaita kunkin oppiaineen kielenkäytön konventioihin, esimerkiksi käsitteiden määrittelytapoihin ja koevastausten muotoilemiseen. Luokanopettajat ovat siis merkittävä resurssi suomalaisten kieli- ja viestintäasenteiden, -taitojen ja -tietoisuuden kehittämisessä, ja siten heidän työnsä tutkiminen ja koulutuksensa tehostaminen on erityisen tärkeää.

Luokanopettajaopiskelijoiden kieli- ja viestintäkäsityksiä on selvitetty hankkeessamme, jossa viiden yliopiston ensimmäisen vuoden luokanopettajaopiskelijat ovat vastanneet syksyn 2012 aikana survey-kyselyyn. Surveyssä selvitetään mm. opiskelijoiden omia kielenkäyttö ja -oppimiskokemuksia sekä käsityksiä kieli- ja viestintätaitojen opettamisesta. Raportoimme esitelmässämme hankkeen alustavia tuloksia ja pohdimme, millaisia kielikäsityksiä ja millainen kielellinen tietoisuus opiskelijoilla on opintoja aloittaessaan sekä mitä haasteita ne asettavat luokanopettajankoulutukselle.

Sarianna Kivilahti, Kittilän yläkoulu; Paula Kalaja, Jyväskylän yliopisto

Oppikirja-analyysiä: kirjoitustehtävät yläkoulun englannin ja ruotsin kielen opetuksessa

Tiedämme, että vieraiden kielten opetuksessa tukeudutaan paljolti oppikirjoihin (Luukka ym. 2008). Siten on perusteltua selvittää myös kirjoittamisen osalta, miten oppikirjat tätä osataittoa opettavat ja harjoittavat.

Teemme oppikirja-analyysiä vertaamalla peruskoulun yläkoulun yhtä englannin ja ruotsin kielen kurssikirjasarjaa. Kurssikirjasarjat pohjautuvat Peruskoulun opetussuunnitelman perusteisiin (POPS 2004) ja Eurooppalaiseen viitekehykseen (EVK), joka korostaa viestinnällisyyttä ja mielekästä kielenkäyttöä kielen oppimisessa.

Analyysissä keskitymme nimenomaan kirjoittamista harjoittaviin tehtäviin, ts. analyysin ei otettu sellaisia harjoituksia, joiden tarkoituksena oli selkeästi kielioppiasioiden tai sanaston harjoittelu. Tällaisia kirjoittamista harjoittavia tehtäviä löytyi englannin kielen kurssikirjasarjasta yhteensä 600, ruotsin kielen kurssikirjasarjasta puolestaan 481 kappaletta. Aineistoa tarkastelemme hakemalla vastauksia seuraaviin kysymyksiin: 1) Millaisia kirjoittamistehtäviä englannin ja ruotsin oppikirjoissa on, ja mihin tarkoituksiin kirjoittamista käytetään? 2) Miltä osin kirjoittamistehtävät vastaavat EVK:n näkemyksiä viestinnällisestä tehtävästä? Viestinnällisissä tehtävissä fokus on oppijassa: tehtävissä vaaditaan oppijoilta omakohtaisia reaktioita, joissa he jakavat kokemuksiaan ja näkemyksiään. Aiheet, joihin reagoidaan, saattavat vaihdella samoin kuin reaktioiden pituus: yksittäisistä sanoista ja lauseista kokonaisiin teksteihin.

Raportoimme analyysin päätuloksia ja havainnollistamme niitä aina esimerkeillä oppikirjasarjoista. Lopuksi pohdimme tuloksia (ja niiden sovellusmahdollisuuksia) käytännön kielten opettajien – ja oppikirjojen laatijoiden – näkökulmasta.

Lähteet

- Kivilahti, S. 2012. Words, phrases and sentences – A comparison of writing activities and tasks in textbook series of English and Swedish for grades 7 to 9. Julkaisematon pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, kielten laitos.
- Luukka, M.-R., S. Pöyhönen, A. Huhta, P. Taalas, M. Tarnanen ja A. Keränen 2008. Maailma muuttuu – mitä tekee koulu? Äidinkielen ja vieraiden kielten tekstikäytänteet koulussa ja vapaa-ajalla. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylän yliopisto. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/36607>

Pirjo Kulju, Jouko Joutsenlahti, Tampereen yliopisto

Multisemioottinen näkökulma kirjoittamisen hyödyntämiseen alakoulun matematiikan opetuksessa

Kirjoittamista käytetään kouluissa verrattain vähän oman ajatusprosessin ilmaisun välineenä. Niinikään äidinkieltä ja kirjallisuutta sekä matematiikkaa oppiaineita on perinteisesti integroitu vähän. Kuitenkin esimerkiksi kirjoittamisen hyödyntäminen matemaattisen ajattelun ilmaisussa saattaisi edistää paitsi oppilaan matemaattista ajattelua myös kirjoitustaitoa yleensä. Teoreettisena lähtökohtana kirjoittamisen ja matemaattisen ajattelun yhdistämisessä käytämme multisemioottista mallia, jossa osa-alueina ovat luonnollinen kieli, matematiikan symbolikieli ja kuviokieli. Esitelmässämme käsittelemme opetuskokeilua, jossa kirjoittamista integrointiin matematiikan sanallisiin tehtäviin 4. luokalla. Tarkemmin tarkastelemme oppilaiden kirjallisia tuotoksia multisemioottisen kielimallin näkökulmasta.

From noticing to initiating correction: students' epistemic displays in instructional interaction

This paper describes students' displays of epistemic position in teacher-led instructional interaction in a CLIL English language classroom. The focus is on those epistemic displays that are constructed as student initiated corrections and preceded by embodied noticings; i.e., by different types of embodied actions (e.g. gaze + biting one's lips) that render visible the cognitive work students experience as they notice a potential trouble source in prior discourse and before they verbalize it. The potential trouble sources in the initiations relate to different aspects in teacher's written productions on exercise sheets projected onto a screen. Consequently, the written inscriptions are visible for all participants and can become the topic of talk post scriptum, whereby they are re-instantiated as relevant items for further talk. By initiating correction, students mark the trouble sources as crucial for their knowledge construction, and hence their learning.

Using conversation analysis and multimodal interaction analysis, the paper aims to describe the practices students perform in displaying their epistemic positions. It does this by depicting a) the kinds of embodied noticings students manifest, b) the verbal forms the correction initiations take, and c) the sequential positions these are produced in; in other words, at which point an embodied noticing is incorporated into the sequential organization of unfolding IRE sequences as a student initiated correction. The findings will shed light on the ways in which students display what they know, or what they believe they know, and how this knowing is made public, and accountable, in and through whole-class interaction. In addition, it shows what kinds of learning opportunities such student initiations can occasion. The findings also provide new insights on how different types of embodied actions not only project emergent social actions, but also evince the cognitive and interactional work participants engage in before verbally producing social actions.

Pekka Lintunen, Pauliina Peltonen, Joshua Webb, Päivi Pietilä, Turun yliopisto

Fluency in L2 English: Tauot oppijoiden puhutussa englannissa

Esitelmä keskittyy suomalaisten englannin oppijoiden sujuvuuteen puhutussa englannissa. Oppijoiden kielitaitoa voidaan mitata eri mittareilla. Sujuvuus on hyvin tavallisesti käytetty keino, vaikkakin sen määritelmät vaihtelevat suuresti (esim. Lennon 2000). Siksi myös eri tutkimusten vertailu on usein haastavaa. Sujuvuuden mittareina voidaan käyttää esimerkiksi taukojen sijaintia ja kestoa. Myös Suomessa on pitkä perinne tutkia suomalaisten englanninoppijoiden puherytmiä ja taukoja (esim. Lehtonen 1979). Myöhemmissä tutkimuksissakin on havaittu, että taukojen määrä ja paikka ovat puherytmin ja puheen ymmärrettävyyden kannalta tärkeitä (Paananen-Porkka 2007).

Esitelmässä käsitellään eri-ikäisten englannin oppijoiden sujuvuutta verrattuna syntyperäisiin englannin puhujiin. Koehenkilöt osallistuivat suulliseen testiin, jossa he kertoivat tarinan sarjakuvan perusteella. Esitelmässä verrataan taukojen sijoittumista Wellsin malliin (2006) englannin intonaation tonaalisuudesta ja taukojen syntaktisesta ennustettavuudesta.

Materiaali on kerätty ja analysoitu osana Turun yliopissa käynnissä olevaa hanketta oppijoiden englannin tarkkuudesta, sujuvuudesta ja kompleksisuudesta. Esitelmän tarkoituksena on myös esitellä hanketta ja sen käynnissä olevia osaprojekteja.

Kirjallisuusviitteet:

- Lehtonen, J. 1979. Speech rate and pauses in the English of Finns, Swedish-speaking Finns, and Swedes. Teoksessa R. Palmberg (toim.) Perception and Production of English. Papers on Interlanguage.
- Lennon, P. 2000. The lexical element in spoken second language fluency. Teoksessa H. Riggenbach (toim.) Perspectives on Fluency.
- Paananen-Porkka, M. 2007. Speech Rhythm in an Interlanguage Perspective. Finnish Adolescents Speaking English.
- Wells, J.C. 2006. English Intonation.

Maarit Mutta, Turun yliopisto

Monikielisyys kirjoitusprosessissa – S2-oppilas vuorovaikutuksessa HP:n kanssa

Tämän esitelmän tarkoituksena on pohtia, miten ranskankielisten S2-kirjoittajien monikielisyys näkyy heidän kirjoitusprosessissaan. Tutkimuksessa monikielisyydellä tarkoitetaan kielen käyttäjää, joka hallitsee äidinkielen lisäksi vähintään kahta vierasta kieltä (Bassetti & Cook 2011; Bialystok 2008). Jokin omaksutuista/opituista kielistä voi olla hallitseva ja saattaa dominoida muiden kielten käyttöä sekä aiheuttaa muun muassa virheellisten muotojen ja/tai sanojen käyttöä sekä koodinvaihtoa tuotoksessa. Kirjoittajien monikielisyyttä arvioidaan heidän omasta näkemyksestään lähtien taustakyselyn avulla. Kirjoittajat määrittelevät itse oman kielellisen identiteettinsä (Dervin & Johansson 2009).

Aineistoni koostuu 13 ranskankielisen S2-opiskelijan aineesta (Paris Sorbonne 3), jotka on kerätty tietokonepohjaisella ScriptLog-aineistonkeruumenetelmällä, sekä heidän nauhoitetuista 'ääneenajatteluistaan' heti kirjoitusprosessin jälkeen (vahvistetun palautuksen menetelmä I. stimulated recall -kielentäminen).

Tutkimuksen kohteena ovat erityisesti kielentämisessä eksplisiittisesti ilmaistut monikielisyyden vaikutukset. Tutkimuskysymykset ovat seuraavat: Miten kielen oppijan osaamat eri kielet vaikuttavat vieraalla kielellä kirjoittamiseen? Miten monikielisyys tukee/vaikeuttaa vieraalla kielellä tapahtuvaa kirjoitusprosessia? Mitä monikielisyyteen liittyviä strategioita oppijat käyttävät ongelmia ratkaistessaan? Esitelmässä tarkastellaan, miten sanaston aktivoituminen näkyy kirjoitusprosessissa ja miten kielen käyttäjät kommentoivat valintojaan monikielisessä testiympäristössä, jossa multimodaalinen vuorovaikutus tapahtuu koehenkilön ja HP-tietokoneen välillä (Norris 2004).

Viitteet

- Bassetti, Benedetta & Vivian Cook (2011). Relating language and cognition: The second language user. In Vivian Cook & Benedetta Bassetti (Eds.) *Language and bilingual cognition*. New York and Hove: Psychology Press, 143-190.
- Dervin, Fred & Marjut Johansson (2009). Multimodal co-operation and academic identification in French as an Academic Language. In David Newby & Hermine Penz (Eds.) 2009. *Languages for Social Cohesion. Language Education in Multilingual and Multicultural Europe*. Graz: European Centre for Modern Languages, 97-102.
- Bialystok, Ellen (2008). Second-language acquisition and bilingualism at an early age and the impact on early cognitive development. Rev ed. In Richard E. Tremblay, Ronald G. Barr, Ray DeV. Peters (Eds.) *Encyclopedia on Early Childhood Development* [online]. Montreal, Quebec: Centre of Excellence for Early Childhood Development; 2008:1-4. Saatavilla osoitteessa http://www.child-encyclopedia.com/documents/BialystokANGxp_rev.pdf. Viitattu 31.1.11.
- Norris, Sigrid (2004). *Analyzing Multimodal Interaction. A methodological framework*. London: Routledge.

Katja Mäntylä, Ari Huhta, Dmitri Leontjev, Riikka Alanen, Jyväskylän yliopisto

Englanninoppijat ja sanasto: sanajohtamistaidot ja muu sanasto-osaaminen

Sanan osaaminen on moniulotteinen ilmiö, johon kuuluu mm. sanan merkitys, kielioppi, kollokaatiot, rekisteri sekä ymmärrys sanan muodosta ja morfologiasta. Kielenoppijaa sanan morfologian ja sanojen muodostamisen periaatteiden hallitseminen auttaa uuden sanaston omaksumisessa. Vaikka sanaston oppimista on tutkittu paljonkin, sanamuodostustaitoja ja -tietoja ei ole liiemmin tutkittu. Tässä esitelmässä pohdimme englannin oppijoiden sananjohtamistaitoja ja niiden suhdetta englannin yleiseen sanasto-osaamiseen ja kirjoittamiseen englanniksi.

Esitelmän aineisto on kerätty Topling-projektissa, jossa tarkastellaan toisen kielen oppimisen kirjoitustaitojen kehittymistä eurooppalaisen viitekehyksen (EVK) taitotasolta toiselle. Osallistujat (N=114) ovat opiskelleet englantia 7-12 vuotta ja olivat aineistonkeruuhetkellä lukiossa tai yliopistossa. Kukin teki yhdeksän erilaista sananjohtamistehtävää, joissa oli mukana sekä tuottamista että tunnistamista, eri sanaluokkia ja eri frekvenssiluokkia edustavia sanoja sekä Nationin englannin affiksiluokittelun (Bauer ja Nation 1993) eri kategorioita. Lisäksi osallistujat tekivät kaksi erilaista sanaston yleisosaamista arvioivaa testiä ja kirjoittivat 3-4 tekstiä, jotka arvioitiin EVK-asteikolla.

Esitelmässämme peilaamme osallistujien sananjohtamistaitoja heidän yleiseen sanasto-osaamiseensa sekä kirjoitustaitoihin. Pohdimme myös erilaisten sananjohtamistehtävien eroja ja hyödyllisyyttä sekä sitä, miten sananjohtamistaitoja tulisi tai voisi opettaa.

Bauer, L. & P. Nation. 1993. *International Journal of Lexicography* 6 (4): 253-279.

Tuija Määttä, Umeå universitet

Verbien *tulla* ja *mennä* rektioista ruotsinkielisten alkeistason suomenoppijoiden kirjallisissa tuotoksissa

Aikaisemmissa tutkimuksissani (Määttä 2010, 2011) olen tarkastellut, miten ruotsinkieliset suomenoppijat käyttävät suomen paikallissijoja. Tutkimusten yhteydessä kävi ilmi, että moni paikallissijassa taivutettu nomini toimi verbin täydennyksenä. Oli kyse verbirektiosta. Tarkastelen esitelmässäni vain liikeverbien *tulla* ja *mennä* rektioita.

Käyttämäni ruotsinkielisten suomenoppijoiden kirjallisten tuotosten elektroninen aineisto kuuluu osana kansainväliseen oppijansuomen korpukseseen (International corpus of learner Finnish). Analysoimani tekstit on kerätty Uumajan yliopistossa vuosina 2006–2009. Korpuksen koko oli tuolloin 43 496 sanetta. Aineisto on analysoitu WordSmith Tools -ohjelmaan kuuluvalla Concord-työkalulla.

Tulla ja *mennä* ovat frekventtejä rektioverbejä yleiskielessä ja myös oppijankielessä. *Tulla*-verbin rektioesiintymiä aineistossani on 213 ja *mennä*-verbin 574. Yleisimmässä rektiotyypissä verbin täydennyksenä on jokin lokaliteettiadverbiaali. Adverbiaalin frekventein sija molempien verbien kohdalla on illatiivi (Kello 9 tulimme Ouluun. Sitten minä menen keittiöön.). Muista paikallissijoista adverbiaalin sijana esiintyy usein allatiivi (Kun he tulevat mökille, melu alkaa. Menen kävelylle.) ja jonkin verran elatiivi (Torstai Erik ja minä tulimme kuusta. Menimme Luulajasta eilen.).

Lokaliteettiadverbiaalin lisäksi *tulla*- ja *mennä*-verbien täydennyksenä on MA-infinitiivin illatiivimuotoja (Reissu tulee kestämään kuusi tuntia. Menen pesemään kahvikupin.). Näiden rektioiden osuus kaikista rektioesiintymistä on lähes 30 %.

Suomenoppijat ovat yrittäneet rakentaa muutos- tai tuloslauseita, elatiivi- ja translatiivirakenteita, *tulla*-verbin avulla, mutta useimmissa tapauksissa rakenne on epäonnistunut. Tämä johtuu siitä, että alkeiskurssilla ei tutustuta tämäntyyppisiin lauseisiin eikä niistä ole malleja oppikirjassakaan. Rektion täydennyksenä muutoslauseissa oleva substantiivi tai adjektiivi kuuluisi olla translatiivissa, mutta oppija jättää täydennyksen nominatiivimuotoon (Timo tuli pirun väsynyt. Tullaisin tosi iloinen.).

Lähteet:

Määttä, Tuija 2010. Menen seuraavaan kurssiin. Korpuspohjainen tutkimus ruotsinkielisten suomenoppijoiden illatiivin ja allatiivin käytöstä kirjallisessa tuotannossa. – Eslon, Pille, Katre Õim (toim.). Korpusuuring ja meetodid. Tallinna Ülikooli eesti keele ja kultuuri instituudi toimetised 12. Tallinn, 101–126.

Määttä, Tuija 2011. Ruotsinkielisten alkeistason suomenoppijoiden paikallissijojen käytöstä. – Kaivapalu, Annekatrin (päätoim.). Lähivõrdlusi. Lähivertailuja 21. Tallinn, 154–182.

Tarja Nikula, Jyväskylän yliopisto

Kielen ja sisällön yhdistämisen problematiikkaa: näkökulmana CLIL-opetus

Vieraskielinen opetus, ns. CLIL- opetus (Content and language integrated learning), on yleistynyt eri puolilla Eurooppaa parin viime vuosikymmenen aikana. Opetusmuodolla tarkoitetaan muiden kuin kieliaineiden opetusta vieraalla kielellä. Vaikka vieraskielisen opetuksen toteutustavat vaihtelevat, niiden ydinajatuksena on kielen ja sisällön integrointi. Opetuksella on siis aina sekä kulloisenkin aineen oppisisältöihin että kohdekielen oppimiseen liittyviä tavoitteita.

Vaikka kielen ja sisällön integrointi on CLIL-opetuksen ytimessä, tutkimuksessa kielen ja sisällön oppimista on yleensä lähestytty erillisinä. Vieraskielistä opetusta on tutkittu erityisesti liittyen kielen oppimisen kysymyksiin. Usein verrokkitilanteena on pidetty perinteistä kielenopetusta ja kielitaidon kehittymistä on tarkasteltu kielisysteemin näkökulmasta esimerkiksi kysymällä, miten vieraskielinen opetus vaikuttaa kielen(käytön) eri osa-alueisiin (sanasto, kieliopillinen osaaminen, kirjoittaminen, kielen ymmärtäminen). Vastaavasti sisältöjen oppimista on usein verrattu äidinkielellä tapahtuvaan aineenopetukseen ja arvioitu mm. käsitteiden oppimista ja oppilaiden kykyä hahmottaa asiakokonaisuuksia. Varsinaiseen kielen ja sisällön integroinnin problematiikkaan on sen sijaan pureuduttu vähemmän, joskin viime vuosina erityisesti systeemis-funktionaaliseen lähestymistapaan kytkeytyvä CLIL-tutkimus on nostanut esille oppiaineille ja eri genreille ominaisen kielenkäytön näkökulmaa.

Tässä esityksessä nostetaan tarkastelun ytimeen kielen ja sisällön yhdistäminen. Tavoitteena on osoittaa, että integroinnin nykyistä parempi käsitteellistäminen on välttämätöntä sekä tutkimuksen että opetuksen kehittämisen näkökulmista. Käsitteellistämisellä on tartuttava perustavanlaatuisiin kysymyksiin kielen ja sisällön olemuksesta: ovatko ne erillisiä asioita vai saman asian eri puolia? Vaikka kielen ja sisällön kytkeytymisen kysymykset läpäisevät kaikkea opetusta, ne nousevat erityisen polttavina esiin CLIL-opetuksessa siitä syystä, että opetuskieli on vieras kieli, useimmiten paitsi oppilaille myös opettajalle. Tällöin on tärkeä hahmottaa, mitä kielen oppimisen tavoitteiden nivominen opetukseen perimmiltään tarkoittaa, koska se auttaa paitsi selventämään vieraskielisen opetuksen suhdetta kielenopetukseen myös purkamaan usein piileväksi jääviä käsityksiä kielestä, sisällöstä ja oppimisesta. Esitys pohjautuu Jyväskylän yliopistossa käynnissä olevan, Suomen Akatemian rahoittaman kansainvälisen tutkimushankkeen ”Kielen ja sisällön integrointi: kohti käsitteellistä kehystä” (2011-2014) kysymyksenasetteluihin.

Sari Ohranen, Sari Ahola, Tiina Lammervo, Reeta Neittaanmäki, Henna Tossavainen, Jyväskylän yliopisto

Yleisten kielitutkintojen kolmen eri tutkintokielen puhumisen tilannetehtävien tulosten vertailua

Yleiset kielitutkinnot on kansallinen aikuisille tarkoitettu kielitaitotesti, joka arvioi puhumisen, kirjoittamisen, tekstin ja puheen ymmärtämisen taitoa yhdeksässä eri tutkintokielessä. Esityksessämme tarkastelemme suomen, ruotsin ja englannin kielen tutkintoihin osallistuneiden suorituksia puhumisen osakokeessa käytettävissä tilannetehtävissä. Syksyllä 2011 (ruotsissa myös keväällä 2012) jokaisessa kolmessa tutkintokielessä keskitason (taitotasot 3 ja 4) puhumisen osakokeessa oli käytössä samat viisi tilannetehtävää. Yleisten kielitutkintojen tutkinnot on linkitetty yleiseurooppalaiseen viitekehykseen, ja keskitason tutkintojen tasot 3 ja 4 vastaavat viitekehyksen taitotasoja B1 ja B2.

Esityksemme aineisto koostuu osallistujien saamista tilannetehtävien taitotasoarvioista ja heidän taustatiedoistaan. Esityksessämme keskitymme siihen, kuinka osallistujat selvisivät puhumisen tilannetehtävistä eri tutkintokielissä ja analysoimme sitä, millä tavoin tilannetehtävistä suoriutuminen on yhteydessä eri taustamuuttujiin, kuten sukupuoleen, osallistujan äidinkielen, koulutukseen ja siihen, miten usein ja millaisissa konteksteissa (esim. työ, vapaa-aika) kieltä käytetään.

Suomen tutkintoon osallistuvat ovat eri kulttuureista tulevia maahanmuuttajia, jotka suorittavat tutkinnon pääosin kansalaisuuden hakemista varten. Ruotsin tutkintoon osallistuvien joukko jakautuu kahteen; maahanmuuttajataustaisiin ja suomea äidinkielenään puhuviin. Maahanmuuttajataustaisilla syyt osallistua tutkintoon ovat samat kuin suomen tutkintoon osallistuvilla, mutta suomea äidinkielenään puhuvilla syynä ovat työelämän tarpeet. Englannin tutkintoon osallistuvat taas ovat kulttuuri- ja kielitaustoiltaan varsin homogeeninen joukko, joista enemmistö haluaa suorittaa tutkinnon työn vuoksi ja he ovat äidinkieleltään suomea puhuvia. Tarkastelemme tilannetehtäviä kieliryhmittäin ja analysoimme, millaisia eroja ja yhtäläisyyksiä ryhmien välillä on ja mistä mahdolliset erot ja yhtäläisyydet johtuvat.

Maiju Partanen, Jyväskylän yliopisto

Maahanmuuttajien suomen kielen oppiminen sisääntuloammateissa

Maahanmuuttajat eivät yleensä saa koulutustaan vastaavaa työtä heti Suomeen muutettuaan, mihin keskeisenä syynä pidetään suomen kielen taidon puutteellisuutta (Kyhä 2012; Arajärvi 2009). Suurin osa työllistyy aluksi sisääntuloammatteihin, joita on etenkin matalapalkkaisilla palvelualoilla, joilla kielitaito- ja koulutusvaatimukset ovat vähäiset (Forsander ym. 2000: 69–70). Yhteiskuntatieteellisissä tutkimuksissa on todettu, että sisääntuloammatit ovat tärkeä väylä laajemmille työmarkkinoille, koska niissä hankitaan työnantajien edellyttämää suomen kielen taitoa, työkokemusta ja kontakteja. Tutkimukseni (Partanen 2012) on ensimmäinen kielitieteellinen tutkimus, joka keskittyy kielenoppimiseen sisääntuloammateissa.

Esitelmässäni käsittelen suomen kielen oppimisen kannalta merkittäviä affordansseja (van Lier 2000) ja työyhteisön keinoja tukea oppimista (oikea-aikainen tuki, Wood ym. 1976) sisääntulotyössä. Tarkastelun kohteena ovat puhtaanapitoalalla työskentelevien afrikkalaisten maahanmuuttajien käsitykset ja kokemukset suomen kielen käyttämisestä ja oppimisesta työssään. Aineisto koostuu teemahaastatteluista. Haastateltavien käsitysten mukaan suomen käyttö työkielenä edistää kielenoppimista, mikäli ymmärtäminen varmistetaan. Suullisen vuorovaikutuksen lisäksi oppimismahdollisuuksia tarjoavat myös työnteon kannalta oleelliset kirjalliset ohjeet, jotka avautuvat affordansseiksi vasta tuetusti. Lisäksi esitelmässä luodaan katsaus afrikkalaisiin globaalien työmarkkinoiden joustavana transnationaalisena työvoimaresurssina.

Tutkimus on osa Jyväskylän yliopiston Suomi työkielenä -tutkimushanketta (2011–2013), jossa selvitetään ammatillisen kielitaidon kehittymistä sosiokognitiivisessa viitekehyksessä.

Lähteet

- Arajärvi, P. 2009: Maahanmuuttajien työllistyminen ja kannustinloukut. Helsinki: Sisäasiainministeriö.
- Forsander, A. & Alitolppa-Niitamo, A. 2000: Maahanmuuttajien työllistyminen ja työhallinto – keitä, miten ja minne? Helsinki: Työministeriö.
- Kyhä, H. 2012: Korkeakoulututkinto ei takaa maahanmuuttajille töitä. Siirtolaisuus – Migration 39 (1) s. 18–22.
- Partanen, M. 2012: Matkalla sairaalaan. Maahanmuuttajien käsityksiä suomen kielen oppimisesta sisääntuloammattissa. Pro gradu -tutkielma. Saatavilla verkossa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201206271974>
- van Lier, L. 2000: From input to affordance: Social-interactive learning from an ecological perspective. Teoksessa James Lantolf (toim.), Sociocultural theory and second language learning s. 245–260. Oxford: Oxford University Press.
- Wood, D., Bruner, J. & Ross, G. 1976: The role of tutoring in problem solving. Journal of Child Psychology and Psychiatry 17 (2) s. 89–100.

Laura Pihkala-Posti, Tampereen yliopisto

Multimodaalisten nettiympäristöjen mahdollisuudet ja rajoitukset vieraan kielen opetuksessa

Tarkastelen meneillään olevassa väitöstutkimuksessani sosiaalisen median ja internetin sovellusten ja alustojen opetuskäytön mahdollisuuksia ja rajoituksia erityisesti saksan kielen oppimisen näkökulmasta. Tutkimusote on hermeneuttinen ja lähestymistapa toimintatutkimuksellinen. Monitieteinen ja –aineistoinen tutkimukseni tavoitteena on viestinnällisen kompetenssin saavuttamisen näkökannalta mielekkään vieraan kielen verkko-opetuskonseptin luominen. Malli kehitetään ja todennetaan tutkijan käyttämien taustalähteiden ja -teorioiden ohella erityisesti toteutettavien erityyppisten opetusinterventioiden kautta. Tampereen yliopiston koordinoiman monitieteisen Aktiiviset oppimistilat Tekes-hankkeen Sosiaalista mediaa ja pelejä kieltenopetukseen osahankkeessa teen parhaillaan myös designtutkimusta multimodaalisten sovellusten kehittämisestä vieraan kielen opetuksen tarpeisiin.

Tässä yhteydessä keskityn erityisesti tarkastelemaan internet-sovellusten ja –alustojen mahdollisuuksia ja rajoituksia kielellisen viestintäkompetenssin oppimisen näkökulmasta. Esittelen tutkimukselleni tällä hetkellä ajankohtaisia kysymyksiä, mm. eri sovellusten ja alustojen tarjoamista mahdollisuuksista ja modaaliteeteista tekemääni alustavaa analyysia, jota tarkoitukseni on seuraavassa vaiheessa syventää. Näen tällaisen analyysin tekemisen tärkeäksi sekä opetuksen suunnittelun, seurannan että relevantin teknologian kehittämisen kannalta.

Opettajien kokemuksia CLIL-opetuksen eriyttämisestä. Käsityksiä, käytänteitä ja haasteita

Tämä laadullisen tapaustutkimuksen ja määrällisen kyselytutkimuksen yhdistävä kaksivaiheinen tutkimus käsittelee eriyttämistä CLIL-opetuksessa. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää (1) alakoulussa englanninkielistä CLIL-opetusta toteuttavien opettajien käsityksiä eriyttämisestä, (2) heidän CLIL-opetuksessa käyttämiään eriyttämiskeinoja sekä (3) heidän kokemiaan eriyttämisen haasteita. Tutkimuksen ensimmäisen vaiheen tavoitteena on laadullisen tapaustutkimuksen avulla lisätä ymmärrystä ja tietoutta eriyttämisestä ilmiönä inklusiivisessa CLIL-opetuksessa ja tulla tietoiseksi erilaisista käytännön eriyttämiskeinoista, joita opettajat voivat työssään hyödyntää. Tutkimuksen toinen vaihe selvittää määrällisesti, miten ensimmäisen vaiheen tulokset näyttäytyvät laajemmin CLIL-opetuksessa tarjoten yleistettävämpää kuvaa CLIL-opetuksen eriyttämisestä. Tutkimuksen laadullinen aineisto kerättiin opettajien (n = 3) teemahaastatteluilla ja oppitunteja havainnoimalla. Litteroiduille haastatteluille ja havainnointimuistiinpanoille tehtiin teoriaohjaava sisällönanalyysi ja ne teemoiteltiin. Tutkimuksen määrällinen aineisto (n = 48) kerättiin kyselylomakkeen avulla, joka muodostettiin laadullisen osuuden tuloksista. Tutkimusvaiheen aineisto analysoitiin SPSS 20.0-ohjelmalla.

Tutkimuksessa havaittiin, että opettajat käsittivät eriyttämisen hieman eri tavoin. Yleisesti ottaen opettajat eriyttivät CLIL-opetustaan varsin monipuolisesti erilaisilla opetusjärjestelyillä ja työtavoilla sekä keskittyivät kielen eriyttämiseen. Lisäksi opettajien käsitykset eriyttämisestä olivat yhteydessä heidän käytännön eriyttämiseensä. Vähiten käytetyt eriyttämiskeinot liittyivät lähinnä erilaisiin rakenteellisiin tekijöihin. Suurimmat eriyttämisen haasteet liittyivät aikaan, materiaaliin sekä fyysiseen luokkatilaan. Tutkimus tarjoaa paljon erilaisia käytännön eriyttämiskeinoja, joita opettajat voivat hyödyntää omassa CLIL-opetuksessaan sekä nostaa esille keinoja, joilla eriyttämisen haasteisiin voidaan puuttua. Tutkimus antaa viitteitä siitä, että opettajien tulisi olla tietoisempia eriyttämisen luonteesta, jotta eriyttäminen olisi tavoitteellisempaa ja määrätietoisempaa. Koulun tulisi myös kriittisesti tarkastella rakenteitaan, jotta esimerkiksi runsaamman samanaikaisopetuksen, pienempien luokkakokojen tai tukiopetuksen avulla pystyttäisiin eriyttämään opetusta tehokkaammin. Tutkimus toimii avauksena eriyttämisen yksityiskohtaisempaan tutkimiseen CLIL-opetuksessa ja tarkastelee myös keskeisimpiä jatkotutkimusmahdollisuuksia aiheeseen liittyen, joita ovat muun muassa eriyttämisen tuloksellisuus sekä oppilaiden kokemus.

Tatjana Rynkänen, Sari Pöyhönen, Mirja Tarnanen, Jyväskylän yliopisto

Monikieliset käytänteet työyhteisöihin integroitumisessa: esimerkkinä työikäiset venäjänkieliset maahanmuuttajat Suomessa

Maahanmuuttajien integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan on ollut ajankohtainen teema jo usean vuoden ajan. Integroitumista on katsottu vaikeuttavan mm. korkea työttömyys ja heikko suomen kielen taito (Arajärvi 2009). Tarkastelemme esityksessä, miten työikäiset venäjänkieliset maahanmuuttajat etsivät paikkansa suomalaisessa työelämässä Suomessa. Venäjänkieliset maahanmuuttajat muodostavat suurimman vieraskielisten ryhmän Suomessa: vuoden 2011 päättyessä maassa asui lähes 59 000 henkilöä, jotka ilmoittivat äidinkielekseen venäjän. Venäjältä ja muualta entisen Neuvostoliiton alueilta muuttaneet ovat usein korkeasti koulutettuja, mutta heidän työttömyys on keskimääräistä ulkomaalaisten työttömyysastetta korkeampi (VTS 2010).

Tutkimus on osa Suomen Akatemian rahoittamaa Integroituminen ammattiyhteisöihin Suomessa – tutkimushanketta (2011-2014), jossa tarkastellaan integroitumista kolmessa eri ympäristössä: 1) ympäristöissä, joissa maahanmuuttajat valmistautuvat integroitumaan työ- ja ammattiyhteisöihin, 2) ympäristöissä, joissa maahanmuuttajat ovat integroituneet menestyksekkäästi työ- ja ammattiyhteisöihin, sekä 3) ympäristöissä, joissa maahanmuuttajat ovat syrjäytyneet työ- ja ammattiyhteisöistä ja hylänneet tavoitteensa niihin integroitumiseen. Vastaamme esitelmässämme seuraaviin tutkimuskysymyksiin: 1) millaisia merkityksiä työikäiset venäjänkieliset maahanmuuttajat antavat omalle kielitaidolleen, 2) miten he kielentävät omaa kielitilannettaan ja 3) miten he suhtautuvat suomen kielen opiskeluun ja mahdollisuuksiinsa kehittää kielitaitoaan. Tutkimuksen aineisto koostuu 31:stä haastattelusta, jotka on analysoitu sisällön analyysia käyttäen. Pohdimme tulosten pohjalta, miten eri ympäristöt heijastuvat kielellisissä käytänteissä ja millaisena kielten merkitys nähdään työelämään integroitumisessa.

Lähteet

Arajärvi, P. 2009. Maahanmuuttajien työllistyminen ja kannustinloukut. Sisäasiainministeriön julkaisuja 2/2009. Helsinki: Sisäasiainministeriö.

VTS 2010 = Venäjänkielisten työllistyminen ja syrjintä 2010. Helsinki: Vähemmistövaltuutettu.

Minna Sääskilahti, Oulun yliopisto

Vasta-argumentointi alakoululaisten keskusteluissa

Esitelmäni on osa syksyllä 2008 aloitettua tutkimushanketta, jossa tarkastellaan, miten lasten argumentointitaidot kehittyvät alakouluvuosien aikana sekä miten lasten argumentointitaitojen kehittymistä voidaan tukea alakoulussa. Kiinnostus koululaisten argumentointitaitojen tutkimusta kohtaan on lisääntynyt 1990-luvulta lähtien, ja argumentointitaitoja on tutkittu useilla tieteenoaloilla, kuten psykologiassa, soveltavassa psykologiassa, viestintätieteissä, kasvatustieteissä ja kielitieteessä (Glassner ym. 2005: 106).

Tutkimuksessa on mukana Oulun normaalikoulun oppilasryhmä, joka on osallistunut filosofiaa lapsille -opetukseen 2. luokalta lähtien. Filosofiaa lapsille -opetuksessa keskeisenä tavoitteena on kehittää lasten ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja, ja siinä hyödynnetään erityisesti filosofisia keskusteluita, joissa oppilaita ohjataan paitsi pohtimaan erilaisia aiheita myös perustelemaan näkemyksiään. Tutkimusta varten on videoitu vuosittain Nollus-laitteistolla oppilasryhmän filosofian tunteja. Aineiston keruu aloitettiin syyskuussa 2008, jolloin tutkimukseen osallistuva luokka oli aloittanut toisen kouluvuotensa.

Tarkastelen esitelmässäni erityisesti oppilaiden vasta-argumentointia, sillä vasta-argumenttien esittäminen ja arvioiminen on osoittautunut haastavaksi alakouluikäisille lapsille. Lasten argumentointitaitoja koskeva tutkimus on myös osoittanut, että lapset tarvitsevat erityistä ohjausta osallistuakseen edistyneeseen keskusteluun sekä kehittääkseen argumentointitaitojaan. (Leitão 2003: 271–275, 298–299.) Opetuskeskusteluissa opettajalla onkin tärkeä rooli oppilaiden keskustelun ja argumentoinnin edistämisessä (Keefer ym. 2000: 80), joten tarkastelen myös, miten opettaja ohjaa oppilaita väittelemään ja käsittelemään mielipiteitään uudenvälisistä näkökulmista.

Lähteet:

- Glassner, Amnon – Weinstock, Michael – Neuman, Yair 2005: Pupils' evaluation and generation of evidence and explanation in argumentation. *British Journal of Educational Psychology* 75, s. 105–118
- Keefer, Matthew W. – Zeitz, Colleen M. – Resnick, Lauren B. 2000: Judging the quality of peer-led student dialogues. *Cognition and Instruction* 18, s. 53–81.
- Leitão, Selma 2003: Evaluating and selecting counterarguments: Studies of children's rhetorical awareness. *Written Communication* 20, s. 269–306.

Taina Tammelin-Laine, Jyväskylän yliopisto

Ei kysyvä tieltä eksy: luku- ja kirjoitustaidottomat maahanmuuttajaoppijat kysyjinä

Kysymysten esittämisen taito on tärkeä osa mihin tahansa keskusteluun osallistumista. Kysyjä hankkii kysymyksiä esittämällä esimerkiksi tietoa, jota hänellä ei entuudestaan ole, tai varmistusta jo olemassa olevan tiedon paikkansapitävyyteen. Ilman kysymyksiä mikään sosiaalinen vuorovaikutus ei ole mahdollista.

Suomen kielen kysymyskonstruktiot jaetaan muodostamistavan mukaan vaihtoehtokysymyksiin, hakukysymyksiin ja partikkelikysymyksiin. Puhetilanteissa kysymiseen voidaan käyttää myös muita keinoja kuin varsinaisia kieliopillisia kysymyskonstruktioita. (VISK § 1679, 1208.) Erityisesti S2-oppijoiden kysymisessä on laajaa variaatiota, koska kielen normit eivät ole vielä vakiintuneet heidän kielenkäyttönsä.

Tämä esitelmä perustuu aineistoon, jonka olen kerännyt tekeillä olevaa väitöstutkimustani varten. Tutkimuksessani kuvaan ja selvitän viiden maahanmuuttajanaisen suomen kielen oppimista kymmenen kuukauden aikana. Kielikurssit, joilla aineiston keräsin, olivat naisten ensimmäinen kosketus formaaliin kouluopetukseen, eikä heillä ollut aineistonkeruun alussa lukutaitoa millään kielellä. Kielitaito sekä muut taidot, joita tarvitaan yhteiskunnan toimintaan osallistumisessa, ovat oleellisia uuteen kotimaahan integroitumisessa.

Väitöskirja koostuu artikkeleista. Niitä yhdistää työn viitekehyksenä oleva sosiokulttuurinen näkemys kielen oppimisesta, joka pohjautuu vygotskilaiseen psykologiaan (ks. Lantolf & Thorne: 2006). Kerätyn kielellisen tutkimusaineiston analysointiin pyrin soveltamaan Tomasellon (2003) käyttöpohjaista teoriaa kielen omaksumisesta.

Tarkastelen esitelmässäni tutkimuksen alustavia tuloksia seuraavien kysymysten kautta:

1. Mitkä piirteet ovat tyypillisiä osallistujien kysymiselle?
2. Miten osallistujien kysyminen poikkeaa suomen kielen normien mukaisista kysymyskonstruktioista?
3. Mihin tarkoituksiin osallistujat käyttävät kysymistä?

Pohdin myös sitä, mikä vaikutus opettajan jatkuvasti antamalla (kieliopillisilla) kysymyskonstruktioilla on osallistujien kielenkäyttöön, ja mistä se voi johtua: joitakin opettajan käyttämiä kysymyskonstruktioita osallistujat käyttävät täsmälleen mallia jäljitellen, mutta useimmiten malleja sovelletaan hyvinkin luovasti.

Lähteet:

Lantolf, J.P. & Thorne, S.L. 2006. Sociocultural theory and the genesis of second language development. Oxford: Oxford University Press.

Tomasello, M. 2003. Constructing a language. A usage-based theory of language acquisition. Cambridge: Harvard University Press.

VISK = Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen ja Irja Alho 2004: Iso suomen kielioppi. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Verkkoversio, viitattu 19.9.2012. Saatavissa: <http://scripta.kotus.fi/visk> URN:ISBN:978-952-5446-35-7

Elina Tapio, Jyväskylän yliopisto

Discourses on English language learning by Finnish Sign Language people

The paper reports the main results of my ongoing PhD research on English language in the everyday life of Finnish Sign Language people. The study was done through Mediated Discourse Analysis and its practical research procedure nexus analysis, which is based on the ethnographic research paradigm (Scollon, 2001; Scollon & Scollon, 2004; Norris & Jones, 2005; also Blommaert & Huang, 2009). Nexus analysis offers an analytical framework to reach large scale discourses by examining small scale situated actions.

Through participation with the members of the Sign Language community, it was shown that there is an abundance of multimodal resources for language learning that Sign Language people are using, however, those resources might not be recognised and actively used especially in formal education. Such resources are, for example, the mediational means used outside the formal contexts (such as technological tools for networking and contact keeping), hybrids of visual and embodied modes (such as fingerspelling of English words) and the way English language is used in multimodal environments.

Since the goal of a nexus analysis is to navigate the larger discourses circulating the focal social actions, this paper will focus on three discourses that emerged in various ways in the data: Discourse on input through hearing, discourse on the goals and curricula of English teaching for Sign Language people, and discourse on mediational means of English teaching for Sign Language people (Scollon & Scollon 2004: 135-136, 172–175). The discourses will be discussed in relation to the results of multimodal analysis on interaction done inside the research project (e.g. Norris 2004).

Outi Toropainen, Jyväskylän yliopisto; Sinikka Lahtinen, Turun yliopisto

Hej den svenska nätbutiken! – Kiitos ja terveisiä, Maija Solki - Sähköpostiviestin aloitukset ja lopetukset L2 ruotsissa ja suomessa

Tarkastelemme esityksessämme suomea toisena kielenä ja ruotsia toisena kotimaisena kielenä opiskelevien kirjoittajien sähköpostiviestien aloituksia ja lopetuksia. Sähköpostiviestit on kirjoitettu kolmen eri tehtävänannon perusteella: Ensimmäisessä pyydetään muodollista viestiä tuntemattomalle henkilölle verkkokaupassa. Toinen tehtävänanto ohjaa kirjoittamaan henkilökohtaisen viestin samanikäiselle ystävälle, ja kolmannen viestin pitäisi olla tarkoitettu omalle opettajalle.

Viestin aloituksia ja lopetuksia olemme tarkastelleet tehtävänannon näkökulmasta. Olemme kiinnostuneita siitä, millä tavalla aloitukset ja lopetukset sopivat kulloisenkin viestin kontekstiin esimerkiksi muodollisuudeltaan ja epämuodollisuudeltaan. Tarkastelumme lähtökohtana olemme käyttäneet toisin sanoen niiden interpersonaalista luonnetta, jolla tarkoitamme paitsi niiden kontekstiin sopivuutta myös vastaanottajan huomioimista (mottagarmedvetenhet, audience awareness). (Hellspong & Ledin 1997; Løkensgard Hoel 2005; Toropainen 2008.)

Aineistossamme on suomi toisena kielenä (n=222) ja ruotsi toisena kotimaisena kielenä (n=174) kirjoittajien sähköpostiviestejä (ruotsi 518 viestiä, suomi 570 viestiä). Viestit on kirjoitettu perusopetuksen alaluokilla (vain suomi), perusopetuksen yläluokilla, lukiossa ja yliopistossa (vain ruotsi). Aineistomme on osa Topling-hankkeen aineistoa, joka on arvioitu eurooppalaisen viitekehysten kuusiportaisen taitotasosteikon mukaisesti. Taitotasot perustuvat kolmen koulutetun arvioijan toisistaan riippumattomaan arviointiin. Ruotsin osalta käytössämme on myös vertailuaineisto, joka on kerätty ruotsalaisilta lukiolaisilta (n = 31). Tarkastelemme esityksessämme viestien aloitusten ja lopetusten interpersonaalista luonnetta myös taitotasoin: Miten taitotaso mahdollisesti vaikuttaa aloitusten ja lopetusten kontekstisidonnaisuuteen ja vastaanottajan huomioimiseen?

Alustavat tulosten mukaan vertailuaineiston ruotsinkieliset lukiolaiset aloittavat ja lopettavat viestinsä varsin yhtenevästi vastaanottajan ja tilanteen huomioon ottaen. Ruotsia toisena kotimaisena kielenä kirjoittajien tavoissa on puolestaan variaatiota ja tilanteeseen soveltuvien fraasien käyttö on haasteellista. Suomeksi kirjoitettujen viestien aloitusten ja lopetusten tilannesidonnaisuuteen näyttäisi vaikuttavan viestin muodollisuuden aste: mitä epämuodollisempi, sen haastavampaa.

Lähteet:

Hellspong, L. & Ledin, P. (1997). *Vägar genom texten. Handbok i brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Løkensgard Hoel, T. (2005). *Skriva och samtala. Lärande genom responsgrupper*. Lund: Studentlitteratur.

Toropainen, O. (2008). *Niondeklassare skriver brev – om svenskspråkiga elevers kommunikativa skrifvärdigheter i finska*. Åbo: Åbo Akademis Förlag.

Julia Zhukova Klausen, Aalborg University

Transnational living in everyday practices: A multimodal, social-semiotic, discourse analysis of transnational networking and its role in identity construction

The paper deals with the social and discursive aspects of transnational living and identity construction. Whilst some transnational research gets stuck at the taken-for-granted, polarised and fixed units of analysis such as 'local' and 'global', 'virtual' and 'real', this study moves beyond them by expanding transnational inquiry in the direction of everyday social practice and interaction and by tracing semiotic complexity of transnational accounts and encounters.

By introducing the notion of transnational networking the paper articulates transnational dynamics as a type of social and discursive connecting through which places, practices, aspects of identities become represented, categorized and enacted across and beyond symbolic and geopolitical national terrains. Uncovering this connecting requires viewing and analysing discourse as language-in-use in interaction with other elements of social realities. This is accomplished by examining: the semiotic complexity of practices assembling and representing transnational networking - their multimodality; the continuous transformations of these practices from context to context - their resemiotization; and the actions which stabilise and sustain the practices in focus - their mediation.

The empirical focus of the project lies with the actions and interactions of the members of the Russian-speaking community in Northern Jutland taking place within and across three sites of their engagement: a computer-mediated social space Rusforum, a grocery store "Sadko" and 'Rusmam'/'the Russian school' network.

The multimodal, social-semiotic, discourse analysis focuses on semiotic shifts and discursive transformations through which the actors categorize symbols, artefacts and accounts across and beyond national and cultural memberships. It reveals how transnational belongingness is organized through the networking of these categories with new relational nexuses and uncovers the emergence of transnational semiotic landscape, through which the products of transnational mobility become impregnated into the spatiality and materiality of our living environments making transnational networking durable and context-like.

POSTERIESITYKSET / POSTERS

Tuomo Koivisto, University of Oulu

Emerging mobile and wireless technologies in the English classroom

In my research I will study how the introduction of iPads together with pedagogical changes impact the practices and actions in a typical English classroom. The research will be conducted at Karjasilta lower secondary school during my own English lessons starting this September.

The theoretical framework for my study is comprised of the education policies of the Ministry of Culture and Education (2010), Vygotsky's sociocultural theory (Wertsch 1985) and its interpretations in SLA research (e.g. Lantolf & Thorne 2006), as well as of ecological language learning theories (e.g. Van Lier 2000).

This framework will inform the pedagogical approach employed during the lessons. In practice this means promoting learner agency, encouraging learning through social interaction mainly using the social media and seeing ICT as an affordance that facilitates learning.

The methodological approach I will employ is nexus analysis (Scollon & Scollon 2004). Some of the lessons will be videoed to capture all the actions (especially spontaneous) in their complexity (also gestures, facial expressions, prosodic features). Other methods to collect data include scene surveys, student interviews and perhaps personal diaries.

References

- Lantolf, J. P. and Thorne, S.L. (2006) *Sociocultural Theory and the Genesis of Second Language Development*. Oxford: Oxford University Press.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (2010). *Perusopetus 2020: Yleiset valtakunnalliset tavoitteet ja tuntijako*. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:1.
- van Lier, L. (2000). From input to affordances: social-interactive learning from an ecological perspective. In J.P. Lantolf (ed.) *Sociocultural Theory and Second Language Learning*. Oxford: Oxford University Press.
- Scollon, Ron & Scollon, Suzie Wong (2004). *Nexus Analysis: Discourse and the emerging Internet*. London: Routledge.
- Wertsch, J.V. (1985). *Vygotsky and the Social Formation of Mind*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

Salme Kälkäjä, University of Oulu

The discourse of persuasion in academic writing

The poster I intend to present will be based on the work I did for my Master's Thesis on academic persuasiveness and the article I am currently writing on the subject. The purpose of my study was to look into what makes an academic/scientific discourse appear persuasive. It was a theoretical/philosophical look at the linguistic, social, and methodological features of the discourse of persuasion. The more apparent features, such as certain linguistic choices, are often considered the most important persuasive element in academic writing. However, there are numerous social and methodological factors which impact the choices made by the writer. These choices are often unconscious and largely based on tacit knowledge.

From the point of view of social/cultural semiotics, academic style acts as a sign that denotes the affiliation of someone with a certain culture or subculture of science. The language is exclusive on purpose – the boundaries between Us and Them, the people working inside and outside a certain paradigm, are demarcated by it.

Sometimes the same features can be seen as both appealing and unappealing, depending on the audience. For instance, the very complex language sometimes found in academic discourses is something that is perceived as scientific and yet unnecessary. While such complex discourses appear as tedious, writers are reluctant to use simpler language for fear of not being persuasive. The linguistic features affecting the persuasiveness of a piece of academic writing can be very expansive (e.g. the choice of language, native-speaker-like English being the most persuasive) or rather minute (such as the misplacement of an empty space in citation markings).

Pseudo-scientific discourses utilise the format of scientific writing in order to manipulate the reader. A deeper understanding of the process of persuasion can make it easier to determine which discourses are genuine and which are not.

Maritta Riekk, University of Oulu

Learning environment – A mediated discourse perspective

The purpose of this study is to examine how learning environments may shape social action and participation during language lessons. The notion of learning environment may be defined in terms of a traditional classroom but also more broadly as arising at other sites of learning, which take shape based on the learning situation. In addition, it is valuable to understand that some technology-rich environments can restrain whereas other environments can support social interaction and participation (Greenbaum and Kyng 1991). For teachers, developers and designers of learning environments it will be useful to know the possible constraints or affordances these environments are likely to possess. The theoretical outline of this study relies on mediated discourse analysis (Norris and Jones 2005, Scollon 2001) and the methodological approach applied is nexus analysis (Scollon and Scollon 2004), which can be seen as a type of an ethnographic discourse analysis; a study of the semiotic cycles of people, objects, and discourses in moments of socio-cultural importance. Social action is composed of three main elements: interaction order, historical body and discourses in place. (Scollon and Scollon 2004) The poster will present an analysis of the notion of 'learning environment' using multiple data from the English language classroom at two schools in northern Finland.

References

- Greenbaum, J. & Kyng, M. (1991) : Design at work Cooperative design of computer systems. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Norris, S. & Jones, R. (eds.) (2005) Discourse in Action Introducing Mediated Discourse Analysis. London: Routledge.
- Scollon, R. (2001) Mediated Discourse: The nexus of practice. London: Routledge.
- Scollon, R. & Scollon, S.W. (2004). Nexus Analysis: Discourse and the Emerging Internet. London: Routledge.

Jenni Virtaluoto, University of Oulu

Activity theory as a tool for improving technical communication

The quality of technical communication, the user documentation created for hardware and software aimed at various target groups (Suojanen 2000: 1), is often criticized. The documentation is not available when needed, or the contents are confusing or incomplete (cf. Price & Korman 1993: 6). Poor user guide design prevents us from understanding the products, but it also influences the way we feel about ourselves: incompetent both as readers and as users of technology (Schrivier 1997: 211, 222). In addition, technical communication as a profession is greatly affected by the current restructuring of the IT sector. In my presentation, activity theory will be used to address these issues from two perspectives: developing the process of technical communication as well as the user guides. Activity theory is focused on finding possibilities of development and change (Engeström 2004: 13), which are at the core of this study. The theory also offers a top-down strategy for looking at human behavior, starting from the level of activity (Kuutti 1996: 26), whereas technical communication traditionally looks at a product bottom-up, starting from the individual features. In other words, user guides are often topic-oriented, instead of task or user-oriented (Schrivier 1997: 245).

Engeström, Y. 2004. *Ekspansiivinen oppiminen ja yhteiskehittely työssä*. Tampere: Vastapaino.

Nardi, B.A. (ed.). 1996. *Context and consciousness : activity theory and human-computer interaction*. Cambridge: The MIT Press.

Kuutti, K. "A framework for HCI research". In Nardi, B. (ed.) 1996, pp. 17-41.

Price, J. & H. Korman. 1993. *How to communicate technical information. A handbook of software and hardware documentation*. Boston: Addison-Wesley.

Schrivier, K. A. 1997. *Dynamics in document design*. New York: John Wiley & Sons.

Suojanen, T. 2000. *Technical communication research: dissemination, reception, utilization*. Licentiate's thesis, University of Tampere.

TYÖPAJAT / WORKSHOPS

TYÖPAJA I / WORKSHOP I: Multimodal resemiotization in/and online participatory cultures

Järjestäjät / Organizers: Henna Jousmäki, Samu Kytölä, Saija Peuronen

Today, it is possible for anyone with some skills in new media literacy to publish their own work for a wide online audience. The online space is, to a large extent, a multimodal one which allows users to produce various types of material, for example, for the purpose of participation in (subcultural) communities (of practice) (Burgess and Greene 2009; Lave and Wenger 1991). It is also a site where participation is not always welcomed by norm-setters wishing to govern the boundaries of what constitutes 'appropriate' action. This workshop focuses on how the process(es) of resemiotization (Iedema 2003) and entextualization (Bauman and Briggs 1990, Blommaert 2005)—the (re)circulation and transformation of material originating elsewhere—feature on various multimodal social network sites on the Internet and on how it, for various reasons, evokes user-generated negotiation of meaning and acts of (dis)identification (cf. Le Page and Tabouret-Keller 1985).

The speakers in this workshop take different kinds of perspectives on resemiotization in the context of online participation. Their titles are:

Samu Kytölä: 'There were is mill, there is a road': the resemiotization and entextualization of a 'bad English' tattoo in Finnish social media sites

Henna Jousmäki: Bands' brands: resemiotization and subcultural dialogue

Saija Peuronen: Online video as a multi-semiotic resource for subcultural participation

References

- Bauman, Richard and Charles L. Briggs 1990. Poetics and performance as critical perspectives on language and social life. *Annual Review of Anthropology* 19, 59-88.
- Blommaert, Jan 2005. *Discourse*. Cambridge: CUP.
- Burgess, Jean and Joshua Greene 2009. *YouTube. Online Video and Participatory Culture*. Cambridge: Polity.
- Iedema, Rick 2003. Multimodality, Resemiotisation: Extending the Analysis of Discourse as Multi-Semiotic Practice. *Visual Communication* 2 (1): 29-57.
- Lave, Jean and Etienne Wenger 1991. *Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation*. Cambridge: CUP.
- Le Page, Robert B. and Andrée Tabouret-Keller 1985. *Acts of Identity. Creole-based approaches to language and ethnicity*. Cambridge: CUP.
- Leppänen, Sirpa, Samu Kytölä, Henna Jousmäki, Saija Peuronen and Elina Westinen (forthcoming). Entextualization and resemiotization as resources for (dis)identification in social media. In Seargeant, P. and C. Tagg (eds.), *The language of social media: communication and community on the Internet*. Basingstoke: Palgrave.

Työpajan esitelmien tiivistelmät / Abstracts of workshop presentations:

Samu Kytölä, University of Jyväskylä

'There were is mill, there is a road': the resemiotization and entextualization of a 'bad English' tattoo in Finnish social media sites

This paper illustrates a chain of entextualization and resemiotization whose crucial stages were articulated in social media, yet closely intertwined with print media and other sites of discourse and social action. The core events of this 'bad English tattoo' case occurred in 2005, and the key data deployed here come from two major Finnish football (soccer) discussion forums (Futisforum and Futisforum2.org). In 2005, a gossip magazine reported on a Finnish celebrity's tattoo, where an English idiom was allegedly misspelled. While slight variants exist, the idiom is most commonly known in the form: 'Where there's a will, there's a way.' However, according to the publicity, the tattoo consisted of a stylized cross accompanied with the text 'There were is will, there is a road.' Moreover, as the word 'will' resembled the word 'mill' in the pictures, and as the points of the intended cross analogously resembled the sails of a wind mill, the publicity triggered abundant mockery and joking across the Finnish forumsphere and blogosphere. At the time, web forums and blogs were among the most efficient ways to circulate discourse online, as this was some years before the breakthrough of Facebook or Twitter, which would in the early 2010s be used for the circulation of similar memes. A key part of this chain of social activity, mockery and humour, occur through the forums' affordances (posting, linking, commenting, debating; mostly 'anonymously' under registered pseudonyms), and this case becomes embedded in the forums' social, playful dimension and acts of (dis)identification and subjectivity. The 'wrong' idiom becomes part of the collective memory of these 'users of English', entextualized and resemiotized into a collective target of mockery and disidentification (from the celebrity discourse, from 'bad' English and its unwarranted uses and users) – due to its trajectory via several modes, modalities and materialities of discourse.

Henna Jousmäki, University of Jyväskylä

Bands' brands: resemiotization and subcultural dialogue

Some bands are successful in branding themselves with visual resources to the extent that, for example, companies follow their example to reach their aim of attracting customers. Different musical genres seem to have developed distinct visual repertoires of their own: visually, the dark and gloomy figures used in metal makes it radically different from the silvery worlds of disco, for instance. This entails, of course, a conscious choice and a dialogical commentary on the type(s) of music that has been made earlier and on what has been conveyed through it earlier (cf. Bakhtin 1984). Therefore, many interpret metal as a counteraction to the artificiality they see as involved in disco sounds and related activities.

This paper discusses the recirculation of subcultural motifs and styles within the Christian metal scene. Using the concept of resemiotization (Iedema 2003), Christian metal bands are analyzed from the perspective of how they make use of different kinds of visual elements on their websites and how they, through such practices, participate in a subcultural dialogue with other metal groups as well as with other Christian groups whereby they challenge the established ways of

“doing” mainstream metal as well as mainstream Christianity in the West (Jousmäki in press, forthcoming).

References

- Bakhtin, Mihail Mihailovich 1984 [1963]. Problem of Dostojevski's Poetics. Edited and translated by C. Emerson. Minneapolis, London: University of Minnesota Press.
- Iedema, Rick 2003. Multimodality, Resemiotisation: Extending the Analysis of Discourse as Multi-Semiotic Practice. *Visual Communication* 2 (1): 29-57.
- Jousmäki, Henna (in press). Bridging into the Metal Community and the Church. Entextualization of the Bible in Christian metal discourse. *Discourse, Context and Media*.
- Jousmäki, Henna (forthcoming). Dialogicality and spiritual quest in Christian metal lyrics. Under review in *Journal of Religion and Popular Culture*.

Saija Peuronen, University of Jyväskylä

Online video as a multi-semiotic resource for subcultural participation

This paper examines how multimodal semiotic resources are used in self-made online videos to create (sub)cultural and communal identifications. The videos have been produced and posted online (to video-sharing platforms such as YouTube and Vimeo) by the members of Christian snowboarders in Finland. I will discuss the multimodal design of the videos and consider the design's effect in producing a mediated performance of the community members' cultural affiliations. By engaging in the creation of design and performance, social actors participate in the social and communicative world in a way that allows them to transform their interests into meaningful actions, and thus make an impact on their socio-cultural environments (Kress 2010: 23).

In my analysis, I will focus on one individual who, as a member of this particular socio-cultural group, takes up such actions and produces online videos featuring Christian skateboarders and snowboarders. Hence, in the theoretical and methodological orientation of this paper, I will draw on the social semiotic approach to multimodality where “the emphasis is on the sign-maker and their situated use of modal resources” (Jewitt 2009: 30). Through the reflexive processes of resemiotization and entextualization, different linguistic and semiotic signs are incorporated into the performance created by the means of online video production. In this way, multimodal, mediated performance offers important means for constructing identifications with specific lifestyles, cultures and communities.

- Jewitt, C. (ed.) (2009). *The Routledge Handbook of Multimodal Analysis*. Abingdon: Routledge.
- Kress, G. (2010). *Multimodality: A social semiotic approach to contemporary communication*. Abingdon: Routledge.

TYÖPAJA II / WORKSHOP II: Seeing classroom participation through multimodal lenses

Järjestäjät / Organizers: Arja Piirainen-Marsh, University of Jyväskylä and Sara Nygaard, Aalborg University

Puheenvuorot / Discussants: Liisa Tainio, University of Helsinki, Pirkko Raudaskoski, Aalborg University

This workshop examines how participation is multimodally organised in different types of classroom contexts. Contributions to the workshop examine how participation in classroom interaction is accomplished and displayed through contextually assembled semiotic resources including gaze, gesture, body position and bodily actions as well as language. Classrooms as material settings involve a range of objects, which further provide semiotic structures that are crucial to the organisation of action (Goodwin, 2000). Investigating the organisation of participation in different classroom contexts (including teacher-led activities, group work, technology-supported activities etc.) is central to understanding classrooms as sites for social activity and situated learning.

The multimodal dimension of teaching and learning is emerging as a promising research focus within classroom interaction research at large. Therefore, a related aim of the workshop is to discuss different methodologies for analysing multimodality in classroom interaction. Applying Conversation Analysis to classroom interaction has long shown to be a productive way of generating insight into the interactional patterns of the classroom (e.g. Seedhouse, 2004). Yet, some researchers have gone further to combine a CA-approach with embodied interaction analysis, thereby allowing for considerations of not only speech and gesture, but also gaze, body positioning, material artefacts etc. (e.g. Kääntä, 2010). Still others have added a microethnographic approach (e.g. LeBaron, 2008) to make room for ethnographic research procedures as well as for analytical perspectives on the built space and the institutional dimension of the classroom (e.g. Nygaard, 2012). This workshop brings together these and other approaches to analysing participation and multimodality in the classroom for discussion and mutual inspiration.

Participants and contributions

Daniel Rellstab, University of Vaasa: Abandoning and Resuming the Task: The organization of on-/off-task transitions during multiparty peer group work in 6th grade 'German as a Foreign Language'-Classrooms

Teppo Jakonen, University of Jyväskylä: Resolving knowledge gaps in small groups in a bilingual classroom

Leila Kääntä & Arja Piirainen-Marsh, University of Jyväskylä: The embodied organization of a peer task: configuring a physics experiment in a CLIL classroom

Jacob Davidsen, Aalborg University: Understanding children's peer collaboration in technology intensive environments: Towards a three-leveled multi-semiotic research approach

Sara Nygaard, Aalborg University: Multimodal negotiation of a pupil's non-participatory participation in a teacher-led classroom activity

References

- Goodwin, C. (2000). Action and embodiment within situated human interaction. *Journal of Pragmatics*, 32(10), 1489-1522.
- Kääntä, L. (2010). Teacher turn-allocation and repair practices in classroom interaction: A multisemiotic perspective. (PhD Dissertation, University of Jyväskylä, Faculty of Humanities).
- LeBaron, C. D. (2008). Microethnography. In K. Tracy (Ed.), *The international encyclopedia of communication* (pp. 1-5). Cambridge: Blackwell.
- Nygaard, S. (2012). A multimodal, interactional analysis of everyday English grammar teaching practices in five Danish gymnasium classrooms. Investigating practice in relation to research and policy on L2 grammar instruction. PhD Dissertation in progress as online publication, Aalborg University.
- Seedhouse, P. (2004). *The interactional architecture of the language classroom. A conversation analysis perspective*. Oxford: Blackwell publishers.

Työpajan esitelmien tiivistelmät / Abstracts of workshop presentations:

Daniel Rellstab, University of Vaasa

Abandoning and resuming the task: The organization of on-/off-task transitions during multiparty peer group work in 6th grade "German as a Foreign Language"-classrooms

Group work has become a popular didactic arrangement in foreign language classrooms. The temporary relaxation of institutional norms provides students with the possibility to practice their language skills more freely, yet it also creates more opportunities for off-task talk and activities (cf. e.g. Alley 2005). Although the relationship between on- and off-task talk in foreign classrooms has been problematized for quite some time now (cf. e.g. Yonge & Stables 1998), and although it has also raised the interest of scholars working in a conversation analysis framework (cf. Markee 2005), many phenomena at the interface of on- and off-task talk have remained unexplored. Drawing on video-recordings stemming from 6th grade German as a Foreign Language classrooms, and using conversation and multimodal analysis (cf. e.g. Mondada 2011), I show how students organize the transition from on-task to off-task talk in multiparty peer group work by mobilizing different linguistic and embodied resources simultaneously, how they thereby change alignments and affiliations within the group, how they manage the resumption of on-task talk, and, last but not least, when transitions from on- to off-task talk and back take place.

Alley, D. C. 2005. A Study of Spanish II High School Students' Discourse During Group Work. *Foreign Language Annals* 38.250-57.

Markee, N. 2005. The Organization of Off-Task Talk in Second Language Classrooms. Applying Conversation Analysis, ed. by K. Richards & P. Seedhouse, 197-213. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Mondada, L. 2011. Understanding as an embodied, situated and sequential achievement in interaction. *Journal of Pragmatics* 43.542-52.

Yonge, Ch. & A. Stables. 1998. 'I am It the Clown': Problematising the Distinction Between 'Off Task' and 'On Task' Classroom Talk. *Language and Education* 12.55-70.

Teppo Jakonen, University of Jyväskylä

Resolving knowledge gaps in small groups in a bilingual classroom

Recent conversation analytic work on epistemics has investigated how the management of knowledge contributes to how social interaction unfolds in everyday interaction (see e.g. Heritage 2012; Stivers, Mondada & Steensig 2011) as well as institutional contexts (Glenn & LeBaron 2011; Sert 2011). As opposed to seeing 'knowing' as an exclusively individual phenomenon, this line of work highlights how speakers in their talk routinely convey their relative knowledge states, as well as how they negotiate rights and responsibilities related to knowing. This presentation looks at epistemics in a bilingual classroom context by examining how students working on pedagogic tasks in small groups work together to resolve knowledge gaps.

The focus of the paper is on a particular practice between students; that is, how knowledge gaps are first made relevant by requests for information about some aspect of the ongoing activity, and then treated in subsequent interaction. Video data from a history classroom will be used to show how students use a range of semiotic resources, including gaze and gesture, to construct these knowledge-searching sequences. Organized around a question-answer adjacency pair, these sequences play out in different ways depending on how the respondents position themselves in terms of their epistemic status. The significance for learning and instruction of these sequences is discussed, as well as the degree of their institutionality.

References

- Glenn, P., & LeBaron, C. (2011). Epistemic authority in employment interviews: Glancing, pointing, touching. *Discourse and Communication*, 5, 3-22.
- Heritage, J. (2012). Epistemics in Action: Action Formation and Territories of Knowledge. *Research on Language & Social Interaction*, 45, 1-29.
- Sert, O. (2011). A micro-analytic investigation of claims of insufficient knowledge in EAL classrooms. Unpublished PhD thesis. Newcastle University.
- Stivers, T., Mondada, L., & Steensig, J. (2011). Knowledge, morality and affiliation in social interaction. In T. Stivers, L. Mondada, & J. Steensig (eds.), *The Morality of Knowledge in Conversation*, 3-24.

Arja Piirainen-Marsh, Leila Kääntä, University of Jyväskylä

The embodied organization of a peer group task: configuring a physics experiment in a CLIL classroom

Studies drawing on ethnomethodology and conversation analysis have demonstrated how tasks in diverse everyday, institutional and work settings are configured in locally contingent ways and how different kinds of semiotic resources feature in their organisation. Building on earlier work in this area, this paper examines the practices and resources deployed by a group of Finnish high school students as they configure a practical see-saw experiment as part of learning about torsional moment in a physics class taught in English. We describe how the participants draw on different modalities to display their understanding of the task and how the task is configured through instructed action fitted to the evolving situation and the material ecology of the task. In particular, we will depict the embodied organization of the activity and the ways in which tactile practices are employed to establish intersubjectivity, thereby to advance the successful

accomplishment of the activity. The analysis shows that material objects and the participants' spatial organization serve as key resources for interpreting verbal instructions and coordinating bodily action. It also brings forth how asymmetries of knowledge can surface through participants' embodied conduct and occasion talk and bodily actions such as tactile steering, through which students guide the actions of others.

Jacob Davidsen, Aalborg University

Understanding children's peer collaboration in technology intensive environments: Towards a three-leveled multi-semiotic research approach

In my analysis of children's collaboration in classroom settings, I interpret why something happens based on my analysis of what happens, and how it happens. The multi-semiotic analysis (Streeck et al., 2011) of the pupil's interaction mediated by shared touchscreens strongly suggest that children can develop repertoires to repair and build upon each other contributions through language, gestures and manipulation, but they have to learn to how to collaborate in practice and teachers need to provide a room for a shared reflection and reconfiguration of the routines of peer collaboration.

Multimodal representations of what takes place between the pairs and how the interaction is performed can inform researchers and practitioners about children's participation in peer-to-peer activities. Going beyond multi-semiotic descriptions of what takes place and how interactions plays and apply a hermeneutic, interpretive approach is, however, necessary if practitioners are to use these insights in their appropriation of new classroom technologies for children's collaboration. In this case, trying to understand the present in the perspective of designing the future, a theoretical and contextual framing of the here-and-now situated moment is needed. Following Wertsch (1998), I assume that children's appropriation of the learning environment is to follow a sequence from anticipation via initial familiarity, and development of repertoires of routines, to development of new forms of use expressed through signs and tools.

This claim is based on a three-leveled multi-semiotic analysis of two examples of children's orchestration of participation interacting with a shared touchscreen. These examples are part of the 150 hours of video data recorded in two classrooms in a Danish primary school. Totally 3 teachers and 41 kids (age 8-9) participated.

References

Streeck et al. (2011). Embodied interaction : language and body in the material world.
Wertsch, J. V. (1998). Mind as action.

Sara Nygaard, Aalborg University

Multimodal negotiation of a pupil's non-participatory participation in a teacher-led classroom activity

This paper presents a multimodal, interactional analysis of an episode taken from a teacher-led English grammar activity in a Danish high school classroom. In the episode, the teacher allocates a turn to a non-bidding pupil, and this results in interactional trouble. The analysis demonstrates how the divergent multimodal displays of not wanting to participate (pupil) as well as of insisting

on participation (teacher) together amount to an extensive negotiation of institutional identities, rights and, more concretely, ways to an answer.

The multimodal, interactional analysis is carried out within an interdisciplinary framework which meta-theoretically has a socio-interactional positioning, and which emerges as an eclectic constellation of borrowings from CA-for-SLA, embodied interaction analysis, microethnography and video-recorded data analysis. The paper includes a methodological account of how this framework can be seen as one way to comprehensively approach the multimodality of classroom interaction.

The extract on which the analysis is based is part of a larger data corpus, comprising 25 hours of recorded classroom interaction, from three teachers in five different classes. The recordings have been made as part of an extended ethnographic case study process. The extract is considered a deviant case in the sense that the kind of student resistance that can be seen in the extract is not to be found on any other occasions in the corpus. Yet, the case is still found to be of relevance to the research being done on the multimodal organisation of participation in classroom contexts because it provides analytical insight into a situation in which participation is less straight-forward and demands more multimodal negotiation. And such insight is arguably also important if we want to understand the classroom as a site for social activity and situated learning.

TYÖPAJA III / WORKSHOP III: Railoja vai veteen piirrettyjä viivoja?:

Kategoriat ja rajat kielentutkimuksessa

Järjestäjät / Organizers: Hannele Dufva, Mari Aro ja Riikka Alanen

Ihminen havaitsee ja jäsentää ympäristöään erilaisten rajanvetojen ja kategorioiden avulla. Mutta missä ja millaisia rajat ovat? Onko kategorisointi mielen ja havaitsemisen spontaanissa toiminnassa - vai rakentuuko raja kielellisesti ja diskursiivisesti? Miten rajat vaikuttavat ihmisten toimintaan? Tässä työpajassa keskustellaan kielentutkimuksen rajanvedoista. Puheenvuoroissa käsitellään rajoja mielen ja kielen teoretisoinnin, kielentutkimuksen kategorioiden ja kielen oppimisen ja opettamisen kannalta. Taustateorioina ovat mm. Sapirin ja Whorfin hypoteesi, mielen teoria, fonologia/fonetiikka, hajautetun kognition teoria sekä dialoginen ja sosiokulttuurinen ajattelu.

Järjestäjät: Teemaverkosto DISK ja Toimijuus ja kieli -tutkimusverkosto (Suomen Kulttuurirahaston Tieteen työpajahanke)

Puheenvuorot:

Michael O'Dell (Tampereen yliopisto): Puhevirran jaksottelu ja fonemaattiset kategoriat

Mika Lähteenmäki (Jyväskylän yliopisto): Kielen ja mielen rajankäyntiä: Sapir-Whorf -hypoteesin kritiikki neuvostokielitieteessä

Hannele Dufva (Jyväskylän yliopisto): Kognitio ja kieli: individualistisesta näkökulmasta hajautettuun

Mari Aro (Jyväskylän yliopisto): Oppimisen ja osaamisen rajaseutuja

Riikka Alanen (Jyväskylän yliopisto): Välittyminen kielen oppimisessa ja opettamisessa -- rajoja ja rajanylityksiä vieraan kielen oppitunnilla

Työpajan esitelmien tiivistelmät / Abstracts of workshop presentations:

Michael O'Dell, Tampereen yliopisto

Puhevirran jaksottelu ja fonemaattiset kategoriat: Erään distinktion anatomia

Pohdin perinteisen fonologisen distinktion (opposition) olemusta ja sen suhdetta konkreettiseen (fyysiseen, fysiologiseen ja sosiaaliseen) todellisuuteen. Kuinka pitkälle voimme luottaa intuitioihimme kategorioista ja miten maailman jatkumoluonteisuus ja dynaamisuus vaikuttavat? Onko puheessa periaatteessa olemassa "liian pieniä" l. merkityksettömiä detaljeja? Onko siis olemassa "vapaata vaihtelua"? Kuinka selvästi fonemaattiset kategoriat erottuvat itse puhevirrasta?

Kuinka tärkeä kommunikaation kannalta on "oppositio"?

Mika Lähteenmäki, Jyväskylän yliopisto

Kielen ja mielen rajankäyntiä: Sapir-Whorf -hypoteesin kritiikki neuvostokielitieteessä

Neuvostokielitieteessä Sapir-Whorf -hypoteesi nousi laajempaan keskusteluun 1950-luvun loppupuolella. Kuten lännessä, myös Neuvostoliitossa keskeiseksi teemaksi nousi käsitys kielen ja ajattelun suhteesta: heijastaako vai määrääkö kieli ajattelua vai voidaanko niiden välinen suhde määritellä muulla tavalla. Whorfin esittämään näkemykseen, jonka mukaan jokaisella kielellä on oma metafysiikkansa, suhtauduttiin erittäin kriittisesti, koska sen katsottiin tarkoittavan, että todellisuudesta tekemämme havainnot ovat aina kielestä riippuvaisia. Ajatus kielen ja ajattelun kiinteästä kytköksestä tuntui myös tarkoittavan, ettei eri kieltä puhuvilla henkilöillä voinut olla yhteistä maailmankuvaa. Tämä soti luonnollisesti sitä ajatusta vastaan, että monikansallisen ja monikielisen Neuvostoliiton kansalaisia yhdistää yhtenäinen sosialistinen maailmankuva.

Esityksessäni tarkastelen kielen ja ajattelun rajankäyntiä Sapir-Whorf -hypoteesin neuvostokritiikissä ja pyrin nostamaan esiin ideologista ulottuvuutta, joka liittyi kielen ja ajattelun välisen suhteen määrittelyyn ko. keskustelussa.

Mari Aro

Oppimisen ja osaamisen rajaseutuja

Arkiajattelun mukaan kieltä ensin opiskellaan, ja onnistuneen opiskelun jälkeen kieltä osataan. Etenkin sosiokulttuuristen näkökulmien piirissä tällainen ero on haluttu häivyttää korostamalla kielellisen ja semioottisen vuorovaikutuksen kokonaisuutta: oppijat osallistuvat merkitysten rakentamiseen vuorovaikutuksessa toisten kanssa ja nämä toiset voivat olla oppijoita taitavampia, taitamattomampia, tai oppijoiden kanssa samalla tasolla. Esimerkiksi Rogoff (1995) ja van Lier (2000) korostavat, että osallistuminen nimenomaan on oppimista, ei vain oppimista ”edistävää” toimintaa. Toisaalta on selvää, ettei alkeiskurssin kävijä pysty osallistumaan vuorovaikutukseen ja merkitysten rakentamiseen samalla tavalla kuin kielen asiantuntija. Onko kielen oppimisen ja kielen osaamisen välille siis järkevää vetää rajaa – ja missä sellainen raja kulkisi?

Rogoff, B. (1995). Observing Sociocultural activity on three planes: Participatory appropriation, guided participation, and apprenticeship. Teoksessa J. V. Wertsch, P. Del Rio and A. Alvarez (toim.), *Sociocultural studies of mind*. pp.139-165. Cambridge: Cambridge University Press.

Van Lier, L. (2000). From input to affordance: Social interactive learning from an ecological perspective. Teoksessa J. P. Lantolf (toim.), *Sociocultural theory and second language learning: Recent advances* (pp. 245-259). Oxford: OUP.

Riikka Alanen

Välittyminen kielen oppimisessa ja opettamisessa -- rajoja ja rajanylityksiä vieraan kielen oppitunnilla

Kielenopettamista on aikoinaan hahmotettu perinteisen didaktisen kolmion avulla: opettajat ja oppilaat kolmion kantoina yhdessä pyrkimässä kohti kolmion kärkeä, oppiaineksen hallintaa, kohti kielitietoa ja -taitoa. Jos toisen tai vieraan kielen oppimista ja opettamista tarkastellaan sosiokulttuurisena välittyneenä toimintana (Vygotsky 1987; Lantolf & Thorne 2006), opettajat ja oppilaat ovat edelleen mukana kuvassa, mutta kolmion kärkenä ovatkin oppimisen välittäjät,

välittävät resurssit, joiden avulla toimijat pyrkivät kohti tavoitettaan. Tärkein välittäjästä on kieli, puhe, sen merkit ja merkitykset, joiden avulla jäsenämme kokemustamme ympäröivästä maailmasta ja sen kielimaisemista. Yhtä lailla myös esineet, kuvat, kartat, tietokoneet, virtuaaliset oppimisympäristöt voidaan nähdä välittävinä resursseina.

Toisen tai vieraan kielen oppimisessa ja opettamisessa kieli on toisaalta kohde, toisaalta välittäjä. Esimerkiksi vieraalla kielellä opettaminen (CLIL) ja vieraan kielen opettaminen eroavat juuri siinä, että jälkimmäisessä vieras kieli nähdään oppimisen kohteena (mm. Nikula 2005). Kielenopetusta kuten koulukasvatusta yleensä voidaan tarkastella myös laajempänä ilmiönä osana monitasoista ja –tahoista toimintajärjestelmien verkkoa (mm. Engeström 1999) tai suhteessa siihen, kuinka tietoisesti ja systemaattisesti opettajat ja oppilaat hyödyntävät eritasoisia ja eri toimintaympäristöistä peräisin olevia välittäviä resursseja oppitunneilla. Pohdin työpajassa välittymistä ilmiönä käyttämällä esimerkkeinä mm. alakoulun englannin ja maantiedon oppituntien tapahtumia (Alanen ym. 2006). Erityisesti pohdin sitä, mitä oppituntien välineet kertovat koulun ja koulun ulkopuolisen maailman rajoista ja siitä, kuka niitä saa ylittää ja miten.

ISBN 978-952-62-0004-0 (Printed)

ISBN 978-952-62-0005-7 (PDF)